

КСЕНОФОНТ ЕФЕСКИ АБРОКОМ И АНТИЯ

Превод от старогръцки: Атина Василяду-Кънева, 1987

chitanka.info

КНИГА ПЪРВА

1. Имало някога в Ефес^[1] един мъж, който бил сред най-влиятелните в града, на име Ликомед. На този Ликомед от жена му Темистò, която била също от Ефес, му се родил син с приказна хубост, наречен Аброком. Такава красота по-рано не се била раждала нито в Йония, нито по други земи. Аброком ставал от ден на ден все по-хубав, а заедно с тялото разцъфтявали и добродетелите на душата му, защото се стремял към всестранно образование и изучавал разнообразни предмети, а ловът, ездата и боят в тежки доспехи^[2] били за него обичайни занимания. Всички в Ефес, а също и в другите градове на Азия го ценели твърде много, хранели големи надежди, че ще стане забележителен гражданин. Нещо повече — почитали го като бог. А някои, като го видели, дори падали ничком и се молели.

Момчето било много самоуверено и се гордеело и с духовните си предимства, но много повече — с телесната си красота. Каквото хубаво се кажело за всички останали, пренебрегвал го и го смятал за маловажно. Никаква гледка, никакъв звук не му изглеждали достойни за него. А ако чуел, че някое момче или момиче били хубави, се подигравал на хората, казали това, понеже не знаели, че единствено хубав е самият той. И не признавал Ерос^[3] за бог, а съвсем го пренебрегвал и не го считал за нищо, твърдейки, че никой никога не би се влюбил, нито би се подчинил на този бог, ако сам не желае това. Ако ли пък видел някъде светилище или статуя на Ерос, надсмивал им се и обявявал себе си за по-красив и от най-личния Ерос. Така и било: където съзирали Аброком, нито божия статуя изглеждала достатъчно съвършена, нито картина будела възхита.

2. Но Ерос се гневи на такива неща — честолюбив и неумолим е богът към горделивците. Започнал да търси как да се справи с момчето, понеже то дори и на него се видяло трудно уловимо. Та като

се въоръжил с лъка и стрелите и взел всички възможни любовни билета, се отправил в настъпление срещу Аброком.

По това време в чест на Артемида^[4] се провеждало празнично шествие до светилището, което е на седем стадия^[5] от града. Трябвало всички тамошни девойки, гиздаво пременени, да минат в тържествено шествие, а също така и момчетата, връстници на Аброком. Той пък бил около шестнадесетгодишен и понеже вече се числял към ефебите^[6], бил в първите редици на шествието.

За зрелището се било струпало огромно множество — и местни хора, и чуждоземци. Защото имало обичай на този празник да се намират годеници за девойките и невести за момците. Преминавали редиците на процесията: първо жертвените животни, факлоносците, канефорките^[7], кадящите с благовония, след тях — конете, кучетата и ловните оръжия, някои от които военни, а други — мирновременни^[8]... Всяка от тях била пременена като за пред любим. Начело на девичия строй била Антия, дъщеря на Мегамед и Евипа от Ефес. Красотата на Антия била за чудо и приказ. Тя далеч превъзхождала останалите девизи. Била на четиринадесет години, снагата ѝ цъфтяла от хубост, пък и гиздавата ѝ премяна притуряла към нейната красота. Косата ѝ била руса, малък кичур от нея — сплетен, а повечето свободно се ветреела при всеки полъх; очите — живи, искрящи като на младо момиче, но строги като на целомъдрена жена. Била облечена в препасан пурпурен хитон^[9], падащ до коленете, пуснат по ръцете, загърната в еленова кожа, праметнала лък през рамо, носела копия и стрели и била следвана от кучета^[10]. Неведнъж ефесци, щом я видели в свещения участък^[11], падали на колене и ѝ се кланяли като на Артемида. И този ден също — щом я съзряла, тълпата надала вик. Възгласите на зрителите били какви ли не: едни в изумлението си твърдели, че това е самата Артемида, а други — че е образът ѝ, изваян от самата богиня. Всички падали ничком и се кланяли, облажавали родителите ѝ. На устата на всички зрители било само едно: хубавицата Антия. Като преминало шествието на момчетата, никой за нищо друго не говорел освен за Антия.

Но когато Аброком пристъпил заедно с ефебите, от този миг нататък, колкото и прекрасна да била гледката на девойките, всички забравили за тях, след като видели него. Обърнали погледи към

момчето, заахкали, смаяни от вида му, и казвали: „Като божие подобие е хубав Аброком, никой не може да се сравни с него.“ Към това някои още прибавяли: „Каква ли брачна двойка биха били Аброком и Антия!“

Така Ерос пуснал в ход своите хитрини. Скоро и двамата научили за общата слава, която ги съпровождала. И Антия силно пожелала да види Аброком, а и непозналият все още любовта Аброком искал да види Антия.

3. Когато тържествената процесия приключила, множеството дошло в светилището да извърши жертвоприношенията; строежът на шествието се развалил и тръгнали наедно мъже и жени, юноши и девойки. Тогава погледите им се кръстосали и Антия била пленена от Аброком, Аброком пък бил победен от Ерос; той все продължително се взирал в момичето и макар че искал, не можел да си откъсне очите от нея. Защото богът се бил вселил в него и го държал в своя власт.

Но и Антия се чувствувала зле: с жадни очи поглъщала красотата, която излъчвал Аброком, пренебрегвайки дори моминското благоприличие. Още малко — и щяла дори да заговори така, че да я чуе Аброком, още малко — и би оголила колкото може повече от тялото си, за да го види Аброком. А той се бил отдал на гледката и вече бил пленник на бога.

И тогава, след края на жертвоприношенията, те си тръгвали натъжени, недоволни от бързата си раздяла. И понеже искали да се любуват един на друг, двамата се връщали, нарочно се спирали, намирали си всевъзможни причини да се бавят.

Но когато си отишли по домовете, едва тогава разбрали в каква голяма беда били изпаднали: съзнанието им било запълнено с мисълта за другия, любовта в тях се разпалвала, копнежът им се усилвал от час на час, а след като си легнали, настъпили най-ужасните мъки: любовта и у двамата била непоносима.

4. Аброком си скубел косите, разкъсал си дрехата и възкликнал:

— О, каква беда! Ах, какво ме сполетя! Колко съм нещастен! Аз, мъжественият досега Аброком, аз, който презирах Ерос, аз, който се

подигравах на този бог, съм победен и пленен и съм принуден да робувам на едно момиче! И вече ми се струва, че има по-красив човек от мен, и признавам Ерос за бог. Нещастният аз, останах съвсем без мъжество! Нима не ще издържа? Нима не ще остана твърд? Нима не ще бъда вече по-хубав от Ерос? Аз трябва да победя сега това презряно божество! Хубава е девойката. Е, та какво? Аброкоме, за твоите очи е красива Антия, но ако пожелаеш, за тебе няма да е. Ето, нека това бъде решението ми, за да не ме надвие никога Ерос!

Така си говорел, а богът все по-силно го притискаше: усилвал влечението му, макар че Аброком се борел с него, измъчвал го, колкото и да се държал той. Не можел повече да устоява, хвърлил се на земята и казал: „Еросе, ти ме победи! Славна победа спечели ти, сломи целомъдрения Аброком — той е в нозете ти. Но спаси нещастника, потърсил убежище при теб, господаря на всички. Не отвърщай очи от мен, не ме наказвай повече за моята дързост. Неопитен бях, Еросе, затова пренебрегнах твоята сила. Но сега ми дай Антия. Бъди не само безпощаден към онзи, който ти се съпротивляваше, но и благодетел за победения.“

Това нареждаше, а Ерос бил все още разгневен и замислял голямо отмъщение за надменността на Аброком.

Антия също била зле. Не можела повече да издържа, утешавала се, като се опитвала да се скрие от околните: „Ах, какво ме сполетя, колко съм нещастна! Девойка съм, но любовта ми надхвърля моята възраст и се терзая от странна и неподобаваща за момиче болка. Луда съм по Аброком. Красив е, но високомерен. Но какъв ще е пределът на страстта и крайт на злощастията? Надменен е моят възлюблен, а аз съм заобиколена от пазачи. Кого да взема за помагач? С кого да споделя мъката си? Къде да съзра Аброком?“

5. Така се жалвали те през цялата нощ. Пред очите си имали любимото същество, пресъздавайки в душите си образа му. Когато настъпил денят, Аброком се заел с всекидневните си упражнения, а девойката отишла за обичайните религиозни обреди на богинята. От изминалата нощ телата им били изтощени, взорът — унил, лицето — посърнало. Това продължавало дълго време и повече нищо не съществувало за тях.

Така те прекарвали по цял ден в светилището на богинята, без да откъсват поглед един от друг, но не се осмелявали да си признаят истината, и всичкото, което правели, било само това: Аброком да въздъхне, да заплаче, да се помоли жално, а девойката да го слуша. Антия я терзаели същите страсти, но мъката я обхванала много повече. Ако зърнела някога други девойки или жени да го гледат (а всички се заглеждали по Аброком), нейното страдание ставало очевидно: тя много се страхувала да не я засенчи някоя друга. Молбите им към богинята, макар и тайно отправяни, били едни и същи.

С течение на времето момичето не можело повече да издържа; закрепяло тялото му, залиняла душата му. Ликомед и Темисто ги обзело отчаяние, понеже не знаели какво става с Аброком, а се страхували от това, което виждали. В подобен страх за Антия изпаднали Мегамед и Евипа, като гледали как хубостта ѝ вехне, а причината за скръбта ѝ си оставала неясна. Накрая довели при Антия гадатели и жреци, които да намерят изход от опасността. Те дошли, извършили жертвоприношения и различни възлияния, изrekli няколко неразбираеми думи, като казвали, че умилюствивават някакви демони, и притурили, че нещастиято идело от подземните божества.

И Ликомед поръчал да принесат много жертви и оброци за Аброком. Но за никого от тях не се намирал никакъв изход от нещастиято, а любовта им се разпалвала още повече.

Легнали и двамата болни и били толкова зле, че за околните те едва ли не били на крачка от смъртта, но все не смеели да признаят причините за страданияето си. Най-накрая бащите им изпратили хора да се допитат до бога^[12] за причината на болестта им и за избавлението от нея.

6. Светилището на Аполон в Колофон^[13] не е далеч от Ефес — осемдесет стадия по море. След като пристигнали там, пратениците и на двете семейства помолили бога да им предскаже истината — оказало се, че са дошли заради едно и също нещо. Богът отговорил с общо предсказание в мерена реч^[14] и за двамата. Стиховете били следните:

Питате как болестта е започнала? Как ли ще свърши?

Двамата болест една ги гори — избавлението в туй е.

*Виждам ужасни беди и прежеждия също безбройни:
двамата те по морето ще бягат — пирати ги гонят;*

*морските хора окови на тях ще надянат челични,
гробът студен, жалък огън за тях ще са брачни покои.*

Най пък подир да дадеш на Изидата^[15] — спасителка славна,

дарове знатни, ей там, край брега на реката Нил свята.

После съдба преблажена ще дойде — на мъките смяна.

7. Когато тези предсказания били отнесени в Ефес, бащите им се оказали в безизходица и недоумявали каква е злината, защото не можели да разтълкуват думите на бога: нито за болестта, нито за бягството, нито за оковите, нито за гроба, нито за реката^[16], нито пък каква е помощта на бога. Но след като дълго се съветвали, решили да предотвратят, доколкото могат, злите прокоби и да съчетаят в брак децата, понеже това според тях било желанието на бога, изречено чрез пророчеството му. Така те се споразумели и решили след сватбата да ги изпратят известно време да попътуват.

Градът вече бил пълен с пирове и гощавки, всичко било украсено с венци, никой не говорел за друго освен за бъдещата сватба. Всички облажавали Аброком каква жена ще си вземе, а нея — с какво момче ще споделя леглото.

Когато Аброком разбрал за предсказанието и за сватбата, силно се зарадвал, че, ще притежава Антия; нищо в предсказанието не го плашело, дори смятал, че настоящите радости си струват всякаква опасност. Антия също така се радвала, че ще се омъжи за Аброком; за

изгнанието, за нещастията съвсем била забравила — та нали нейният любим щял да ѝ бъде утеха в бъдещите прежеждия.

8. Когато дошло времето за сватбата, отпразнували всенощните бдения и принесли много жертвени животни на богинята. И след като било извършено това, на следната нощ (а на Аброком и Антия им се струвало, че всичко върви много бавно) повели под светлината на факли момата към спалнята, пеейки сватбени песни, с възгласи за щастие, въвели я и я настанили върху ложето. Спалнята им била направена така: златно легло, застлано с пурпурна постеля. Над леглото бил опънат везан вавилонски балдахин, изпъстрен с играещи Ероси: едните прислужвали на Афродита (имало и нейно изображение), други яздели врабчета, трети виели венци, а четвърти носели цветя. Това било изобразено от едната страна. А на другата бил Арес^[17], обаче без оръжията си, а нагласен като за любимата си Афродита, с венец на главата, загърнат с тънко наметало. Предвождал го Ерос със запалена факла. Под този балдахин положили Антия, когато я довели при Аброком. После затворили портите.

9. Но и двамата били обзети от едни и същи чувства: нямали сили вече нито да си проговорят, нито да се погледнат в очите, а лежали отмалели от насладата, свенливи, боязливи, задъхани. Разтреперили се телата им, душите им били обхванати от силно вълнение. Най-сетне Аброком се съвзел и прегърнал Антия. А тя заплакала — душата ѝ изпращала сълзите като знак за страстното ѝ желание. Аброком казал: „О, най-въжделена от мен нощ! Ти настъпваш едва сега, след толкова много безутешни нощи! И ти, девойко, по-мила за мен и от светлината, ти си по-щастлива от всички, за които някога се е говорело. Та ти имаш за мъж своя възлюблен! Дано ти бъде отредено да живееш и умреш с него като благоразумна жена!“

Казал това и я целунал, изпил сълзите ѝ, които му се сторили по-сладки от всякакъв нектар и по-силни от кое да е лекарство против болка. А тя, след като му отвърнала с няколко мили думи, му казала: „Наистина ли, Аброкоме, ти се струвам хубава и ти харесвам, та нали ти си толкова красив? Малодушен страхливецо, колко дълго се колеба

в любовта си? Колко време стоя нехаен? От собствените си страдания разбирам какво си преживял. Но ето, погълщай моите сълзи и нека хубавата ти коса да пие любовното питие, и да се вплетем в едно, да наръсим и венците с нашите сълзи, че и те заедно с нас да изпитат любовна наслада.“

Казала това и замилвала лицето му, поднесла косите му пред очите си, свалила венците, после сляла в една целувка своите с неговите устни и каквото искали да си кажат, се пренасяло чрез устните от душа в душа. И както му целувала очите, казала:

— О, вие, които често сте ме натъжавали, които първи път забихте жилото на болката в моята душа, някога надменни, а сега ласкави — как хубавичко ми помогнахте, как упътихте моята любов и я въведохте в душата на Аброком. Затуй ви обсипвам с целувки и свързвам с вас очите си — слуги на Аброком. А вие дано вечно гледате еднакво и да не покажете на Аброком друга хубавица, нито на мен да ми се стори някой друг красив. Притежавате души, които самите вие запалихте — затова запазете ги същите.

Казала това, легнали прегърнати и вкусили за първи път насладите на Афродита. Цяла нощ прекарвали в надпревара кой ще се покаже, че обича повече.

10. Когато денят настъпил, станали много по-доволни и много по-радостни, понеже били вкусили взаимно щастието, за което отколе жадували. Животът за тях бил празник, всичко било изпълнено с веселие и вече забравили за предсказанието. Но съдбата не била забравила, нито пък богът, който замислил това, нехаел.

Не се минало много време и бащите им решили според уговорката си да ги отпратят от града. Така щели да видят малко свят и други градове и да предотвратят доколкото е възможно предсказанието на бога, откъсвайки се за известно време от Ефес.

Всичко било готово за пътуването: голям кораб и опитни моряци; натоварили и необходимите припаси — много и различни дрехи, много сребро и злато, а изобилието на храната било неизмеримо. Преди отпътуването били направени жертвоприношения на Артемида и молебен от целия народ. Всички плачели, като че ли щели да се

разделят със собствените си деца. Пътешествието им било подготвено за Египет.

Когато дошъл денят на заминаването, много слуги и слугини^[18]... а когато корабът щял да отплава, всички ефесци дошли да ги изпроводят и много^[19]... с факли и жертвени дарове.

А в това време Ликомед и Темисто, които си спомнили за всичко — и за оракула, и за детето си, и за пътешествието, — се проснали унили на земята. Мегамед и Евипа изпитвали същата мъка, но били пободри духом, защото взимали под внимание края на предсказанието.

Вече моряците се разтичали, въжетата били отвързани, кормчията заел мястото си и корабът потеглил. Виковете на изпращачите и пътниците се смесили. Едните казвали: „Деца прескъпи, дали ние, вашите родители, ще ви видим пак някога?“ А другите: „Мили родители, дали ще ви прегърнем отново?“ Навсякъде плачове и вопли, всеки с все глас викал близкия си по име, оставяйки името като спомен един за друг.

Мегамед взел една чаша и като възлял от нея, отправил молитва така, че да бъде чул от хората на кораба. „Деца — казал, — дано бъдете безкрайно щастливи и избегнете прокобните предсказания. Дано се спасите и ефесци да ви приемат отново, дано си възвърнете любезното отечество! Ако се случи нещо с вас, знайте, че ние не ще го преживеем, задето ви изпратихме на това злощастно, но неизбежно пътуване.“

11. Той искал да каже още нещо, но го спрели напирещите сълзи. И родителите им си тръгнали към града, а тълпата ги насърчавала да не се отчайват.

Пък Аброком и Антия седели прегърнати и замислени за много неща: в скръб за родината, в страх от предсказанието, в съмнение за пътуването. Единствената им утеха за всичко била съвместното им плаване.

Този ден, носени от попътния вятър, завършили плаването в Самос^[20], свещения остров на Хера. Там направили жертвоприношения, нагостили се, отправили много молитви и с настъпването на нощта заминали. Плаването им било с попътен вятър, но въпреки това често се питали: „Дали ще ни се удаде да сме заедно

цял живот?“ По едно време Аброком дълбоко въздъхнал, понеже си спомнил за това, и рекъл:

— Антия, по-скъпа от живота ми, би било много по-добре да сме щастливи и да бъдем вечно един до друг. Ако наистина нещо ни е писано да изтърпим и някак да се разделим, да се закълнем, любима. Ти — че ще ми останеш вярна и ще отблъсваш другите мъже, а аз — че не бих се свързал с друга жена.

Като чула това Антия, завайкала се и рекла:

— Как можа да ти мине през ума, че ако се отделя от теб, ще си помисля за друг мъж, а на това отгоре и за брак. И то аз, която за нищо на света не ще живея без теб?! Кълна ти се в родната ни богиня, великата Артемида Ефеска, и в това море, което прекосяваме, и в бога, който ни подлуди от любов един към друг, че аз няма да живея, нито ще гледам слънцето, отделена от теб дори и за кратко време.

Това каза Антия. Врекъл се и Аброком и времето направило клетвите им още по-страшни.

В това време корабът минал покрай Кос^[21] и Книдос^[22] и вече се показал големият и красив остров Родос^[23]. Тук им се наложило да хвърлят котва, защото моряците казали, че трябва да се снабдят с вода и да си починат, понеже им предстояло да извършат дълго плаване.

12. Корабът пристигнал в Родос и моряците слезли на сушата. Слязъл и Аброком с Антия за ръка. Стекли се всички родосци, изумени от красотата на юношите. И никой не ги отминал в мълчание: едни казвали, че боговете са слезли на острова, а други падали ничком и се кланяли. Скоро имената на Аброком и Антия се разнесли из целия град. Жреци извършили в тяхна чест молебен и жертвоприношения от името на държавата и чествували пристигането им като свещен празник. А пък те разгледали целия град и посветили в храма на Хелиос златни доспехи, върху които гравирани за спомен от посветителите тези редове:

*Тези тук златоковани доспехи ти в дар посветиха
Антия и Аброком — във свещения Ефес родени.*

Изпълнили веднъж този обред, те останали няколко дни на острова и понеже моряците бързали, запасили се с храна и отплавали. Излезли да ги изпратят всички жители на Родос.

Отначало се носели с попътен вятър и плаването им било приятно. През този ден и през следващата нощ се реели из просторите на така нареченото Египетско море. На втория ден вятърът утихнал, морето се укротило, а корабът забавил своя ход. Моряците ги обзела леност, пийнали си, напили се и ето че предсказанията започнали да се сбъдват. На Аброком му се присънила жена, страшна на вид, със свръхчовешки ръст и с пурпурна дреха. Тя подпалила, кораба и всички в него загинали, само той и Антия се спасили с плуване. Видял това насън и се стреснал. Очаквал този сън да навлече някаква страшна беда. И страшното станало.

13. Случило се така, че в Родос корабът им стоял на котва редом с голяма триера^[24], принадлежаща на финикийски пирати, които уж карали някакъв товар. Те били много и храбри. Щом разбрали, че на кораба им има много злато, сребро, многобройна и добре обучена прислуга, те решили да ги нападнат и които им окажат съпротива — да ги убият, а останалите да откарат във Финикия^[25] и продадат заедно с пляката. Отнасяли се с пренебрежение към тях, смятайки, че са неспособни да се бият срещу им. Главатарят на пиратите се наричал Коримб, едър млад човек със свиреп поглед и с дълга мръсна коса.

След като взели такова решение, пиратите отначало с невинен вид заплавали край кораба на Аброком. А след това (било около пладне и всички на неговия кораб или спели пияни, или безгрижно се излежавали) хората на Коримб ги нападнали, като подкарали своята триера на пълна скорост срещу тяхната. Когато се приближили, наскачали въоръжени в кораба с голи мечове в ръце. И тогава някои от уплаха се хвърлили в морето и загинали, а други — в желанието си да се отбраняват — били изклани.

Аброком и Антия изтичали при пирата Коримб, обгърнали коленете му и рекли: „Вземи богатствата ни, господарю, вземи и нас за роби. Но пощади живота ни и не убивай тези, които по своя воля искат да ти се подчинят. Недей, в името на това море и в името на твоята десница, заклеваме те! Отведи ни, където отиваш, и ни продай — нали

сме твои роби! Само смили се над нас и ни предай на един и същ господар!“

14. Чул това Коримб и веднага заповядал да ги пощадят. А като прехвърлил най-ценните товари, Аброком, Антия и малцина от слугите им на своята триера, подпалил кораба им. Всички останали изгорели живи. Защото да отведе всички нито му било възможно, нито пък смятал, че ще е безопасно за него. Гледката била покъртителна: и на триерата, която отплавала, и на кораба, обгърнат в пламъци, хората простирали ръце едни към други и ридаели. Едните казвали: „Накъде ли ще бъдете отведени, господари? Коя ли земя ще ви приеме, в кой ли град ще живеете?“ А другите: „Блажени сте вие, че ще умрете щастливо, преди да сте опитали теглото на пленничеството, преди да сте видели робията при разбойници.“

Докато казвали това, едните отплавали, а другите ги обхващали огнените езици. А през това време възпитателят^[26] на Аброком, вече твърде стар, с достолепен вид, достоен за милосърдие поради многото си години, не могъл да понесе отвличането на Аброком, хвърлил се в морето и заплувал, сякаш можел да настигне триерата, викайки:

— Къде ще ме оставиш, чедо, мене, стареца, твоя възпитател? Къде отиваш, Аброкоме? Ти със собствените си ръце ме убий! Искам ти сам да ме погребеш! Нещастен аз! Та за какво ми е да живея без теб?

Такива думи редял и накрая отчаян, че не ще види вече Аброком, се оставил на вълните и умрял.

Тази случка най-много от всичко нажалила Аброком — той протягал ръце към стареца и дори молел пиратите да го вземат на кораба. Но те не му обърнали никакво внимание.

За три дена завършили плаването и пристигнали във финикийския град Тир, където били домовете на пиратите. Но не закарали пленниците си в този град, а в околностите му, където живеел вождът на разбойниците, на име Апсирт, комуто и Коримб служел срещу заплата и част от плячката.

Докато траело плаването, поради това, че всеки ден виждал Аброком по много пъти, Коримб се влюбил в него, и то със страстна обич, която общуването с момчето подклаждало още повече.

15. Обаче по време на плаването не му се струвало възможно да го склони, защото го виждал как бил унил и отчаян, а и забелязал, че обича Антия. Но му било ясно също така, че е трудно да го насили. Страхувал се да не си навлече нещо лошо. Когато пристигнали в Тир, понеже не можел повече да издържа, първо започнал да се грижи за Аброком, успокоявал го, окуражавал го и го обграждал с всякакво внимание. А пък Аброком мислел, че Коримб бил грижовен, защото го съжалявал.

Но сетне Коримб споделил за любовта си с един от пиратите на име Евксин и го помолил да му стане помагач и да го посъветва по какъв начин ще успее да склони момчето. А пък Евксин с радост изслушал разказа за страстта на Коримб. Защото и на него самия мъка лежала на душата, тъй като изгарял от любов към момичето. И той от своя страна разказал на Коримб за своите терзания и го посъветвал да не се измъчват повече, а да се заловят за работа. „Защото е голямо малодушие — рекъл, — като сме излагали живота си на опасност, да не опитаме на спокойствие това, което сме придобили с такива мъки. Сигурно ще успеем да ги получим от Апсирт като допълнение към нашия дял.“

Казал това и лесно убедил влюбения си другар. И се уговорили по същия начин да отворят приказка един за друг и да предумат Евксин — Аброком, а Коримб — Антия.

16. В това време младите съпрузи се намирили в унииение, очаквали какво ли не, разговаряли помежду си, непрестанно се вричали да съблюдават клетвите си. Дошли при тях Коримб и Евксин и като казали, че искат да им говорят лично, ги отвели поотделно — единият Антия, а другият — Аброком. А техните души изтръпнали от страх; нищо добро не предусещали.

Заговорил Евксин на Аброком за Коримб: „Момко, естествено е да понасяш трудно нещастieto, щом от свободен си станал роб, а от богат — беден. Но ти трябва да припишеш всичко на съдбата и да понасяш постигналата те божествена воля, както и да обичаш новите си господари. Знай, че ще можеш да си възвърнеш благосъстоянието и

свободата, ако пожелаеш да се подчиниш на господаря Коримб. Защото той те желае със силна страст и е готов да те направи господар на всичко свое. Няма да ти се случи нищо лошо, а ще спечелиш благоразположението на твоя господар. Помисли в какво положение се намиращ: помощ отникъде, в чужда страна си, разбойници са ти господари и няма спасение за теб от отмъщението на Коримб, ако го пренебрегнеш. За какво ти е притрябвала сега жена и неприятности? За какво ти е любима, като си още толкова млад? Захвърли всичко! Ти трябва единствено към господаря си да гледаш и да се подчиняваш на всяко негово нареждане.“

Докато го слушал, Аброком зяпнал втрещен и не намирал какво да отговори, а се просълзил и заридал, понеже прозрял положението, в което е попаднал. Сетне казал на Евксин: „Позволи ми, господарю, малко да размисля и ще отговоря на всичко, което ми каза.“ И Евксин си отишъл.

А Коримб разговарял с Антия за любовта на Евксин, за настоящите ѝ неволи и че тя трябва напълно да се подчинява на господарите си. Обещал ѝ много: и законна сватба, и пари, и имущество, стига само да се съгласи. А тя му отвърнала по подобен начин, като измолила да ѝ дадат малко време да размисли.

Евксин и Коримб очаквали заедно отговорите им, надявали се, че лесно ще ги предумат.

[1] *Ефес* — град в Иония, западното крайбрежие на Мала Азия, прочут с голям храм на Артемида — едно от седемте чудеса на света, подпален от Херострат, за да се прочуе и името му да остане във вековете; по-късно възстановен. — Б.пр. ↑

[2] *Бой в тежки доспехи* (на гр. *hoplomachia*) — означава сражаване в тежко въоръжение, превърнато по-късно в спортна дисциплина. — Б.пр. ↑

[3] *Ерос* (мит.) — бог, олицетворяващ любовта, син на Афродита, в нейната свита; изобразяван като малко момче с лък и стрели. — Б.пр. ↑

[4] *Артемида* (мит.) — богиня на лова, горите, планините, дивите животни, на луната; дъщеря на Зевс и Латона (Лето), сестра-близник на Аполон. — Б.пр. ↑

[5] *Стадий* — мярка за дължина, ок. 180 м. — Б.пр. ↑

[6] *Ефеб* (на гр. *éphēbos*) — младеж между 16 и 20 г. — Б.пр. ↑

[7] *Канефорки* (на гр. *канεφόροι*) — девойки от благороден произход, които при религиозни процесии носели кошници (гр. *σαπα*) със свещени предмети на култа и жертвени дарове. — Б.пр. ↑

[8] На това място в оригинала има прекъсване. — Б.пр. ↑

[9] *Хитон* — основната дреха у елините. — Б.пр. ↑

[10] Тук Антия представя Артемида Ловджийката. — Б.пр. ↑

[11] *Свещен участък* (гр. *témenos*) — къс земя, владение на бога, в по-широк смисъл е цялата земя, принадлежаща на светилището. — Б.пр. ↑

[12] ... *да се допитат до бога...* — повечето богове давали предсказания в някои от светилищата си, но най-почитаният бог-прорицател е Аполон с неговите оракули в Делфи, Дидима, Кларос и някои светилища в Ликия и Трояда. Зевс също бил почитан като бог-пророк — особено известни били оракулите в Додона и Олимпия. — Б.пр. ↑

[13] *Колофон* — град в Йония, сев. от Ефес, с известно светилище на Аполон. — Б.пр. ↑

[14] Обикновено предсказанията се давали на допитващия се в хекзаметър, както е и в този текст. — Б.пр. ↑

[15] *Изида* (мит.) — египетска богиня, сестра и съпруга на Озирис, майка на Хор, отъждествявана с гръцката Деметра. През елинистическата епоха култът и широко се разпространява в гръко-римския свят, където най-известни нейни светилища имало в Коринт, Рим и Помпей. — Б.пр. ↑

[16] ... *нищо за реката...* — излиза, че в текста има противоречие, но според други ръкописи името на реката не се споменава в предсказанието. — Б.пр. ↑

[17] *Арес* (мит.) — бог на войната, любовник на Афродита, богинята на любовта. Техен син е Ерос. — Б.пр. ↑

[18] На това място в оригинала има прекъсване. — Б.пр. ↑

[19] На това място оригиналът прекъсва. — Б.пр. ↑

[20] *О-в Самос* — о-в в Егейско море с прочут храм на Хера. — Б.пр. ↑

[21] *О-в Кос* — един от Додеканезите, родина на Хипократ. — Б.пр. ↑

[22] *О-в Книдос* — о-в в Егейско море, култов център на Афродита. — Б.пр. ↑

[23] *О-в Родос* — един от Додеканезите, култов център на Хелиос — бога-слънце. Там се намирало едно от седемте чудеса на света, т.нар. Родоски колос — огромна статуя, изобразяваща Хелиос, висок 31 м. — Б.пр. ↑

[24] *Триера* — лек, бърз, подвижен боен кораб с три реда весла. — Б.пр. ↑

[25] *Финикия* — област в южната част на Мала Азия, заемаща съвременен Ливан и част от Сирия. Главни градове — Тир, Сидон, Библос. — Б.пр. ↑

[26] *Възпитател* (на гр. *paídagogós*) — възрастен роб, който придружавал момчето до училище, учел го на добри обноски, следял за поведението му в обществото и дома. — Б.пр. ↑

КНИГА ВТОРА

1. Аброком и Антия дошли в стаичката, където обикновено прекарвали времето си, разказали си един на друг какво били чули, хвърлили се на земята и се разплакали и заридали. Призовавали и бащи, и майки, милата си родина, близки и роднини. Накрая Аброком се съвзел и казал:

— Горките ние, колко сме нещастни! Какво ли ще има да изтърпим в чуждата земя, предадени на пиратската жестокост? Предвещаното започва да се сбъдва. Бог ми праща наказание за моята надменност. Коримб обича мен, теб пък — Евксин. Ах, тази гибелна за нас красота! Та затова ли досега се пазех чист и неопетнен, за да попадна в ръцете на разбойник, който ме желае с долна страст? И що за живот, ме чака, ако вместо мъж се превърна в пачавра и се лиша от моята Антия? Но не! Кълна се в досегашното си благочестие — мой другар от детинство, — няма да се дам на Коримб! По-скоро ще умра, но и в смъртта си ще остана честен!

Говорел това и леел сълзи. А Антия на свой ред каза:

— Уви! Какво нещастие! Твърде скоро ни се налага да си припомним нашите клетви и да изпитаме робското тегло. Един човек ме люби и разчиташе, че ще ме предума да го приема в моята постеля след Аброком, че ще я сподели с мен и ще насити своята страст с мен. Но стига! Дано любовта ми към живота не бъде толкова голяма, дано не понеса да видя слънцето, ако бъда поругана. Така да бъде! Да умрем, Аброкоме! Да бъдем заедно и след смъртта, необезпокоявани от никого!

2. Така решили двамата. Междувременно главатарят на разбойниците Апсирт узнал, че бандата на Коримб е дошла и че плячката ѝ е богата и необикновена. Отишъл в имението и видял Аброком и Антия. Удивил се от красотата им и понеже веднага преценил, че ще може да изкара голяма печалба от тях, поискал да ги

доведаат при него. Другите богатства и стоки, както и девойките, които били пленени, разпределил между пиратите на Коримб. Евксин и Коримб неохотно отстъпили на Апсирт Аброком и Антия, но нямало как, трябвало да се подчинят. И те се оттеглили. А Апсирт взел Аброком, Антия и двама роби — Лёвкон и Рода — и ги отвел в Тир. Необикновено било тяхното пътуване — всички се чудели и дивели на хубостта им. И нали били хора варвари^[1], понеже никога преди това не били виждали такава прелест и красота, помислили ги за богове. А Апсирт облажавали заради робите, които бил придобил. След като ги завел в дома си, той ги предал на един доверен роб и му заръчал да полага най-големи грижи за тях, тъй като щял да получи огромна печалба, ако ги продаде за цената, която заслужават.

3. Та в такова положение били Аброком и другите пленници. Но подир няколко дни Апсирт заминал за Сирия да уреди някакви сделки. И ето че неговата дъщеря Манто се влюбила в Аброком. Хубавица била тя и вече мома за женене, но въпреки това била далеч от красотата на Антия. Та тази Манто от ежедневното общение с Аброком била запленена от него, страстта ѝ ставала все по-неудържима и тя недоумявала какво да прави. Нито дръзвала да се открие на Аброком (знаела, че си има жена, и не разчитала, че ще може да го склони някога), нито смеела да се довери на някого от своите, понеже се страхувала от баща си. А от това страстта ѝ се възпламенявала още по-силно и тя се чувствувала все по-нещастна. Но не можейки повече да устои, тя решила да разкрие любовта си на Рода — придружителката на Антия, която при това ѝ била връстница, а и още неженена. Единствено на нея се надявала да ѝ помогне в любовта. Та издебнала един ден сгода, завела момичето вкъщи пред домашния олтар, помолила я да не издава тайната ѝ, накарала я да се закълне за това и ѝ разказала за любовта си към Аброком. Помолила я да ѝ помогне и ѝ обещала мило и драго, ако го стори. Казала ѝ: „Знай, че си моя робиня и че може да опиташ какво означава гневът на обидена варварка.“

Рекла ѝ това и я отпратила. А Рода изпаднала в голяма беда: да каже на Аброком било изключено, защото била привързана към Антия. Но, от друга страна, се бояла страшно от гнева на варварката. Решила, че ще е по-добре първо да сподели с Левкон какво ѝ е казала Манто.

Впрочем близостта на Рода с Левкон била породена от взаимната им любов, дори още в Ефес те се били свързали. Та тогава, като го издебнала сам, му казала: „Левконе, свършено е с нас! Ще загубим нашите приятели: дъщерята на господаря Апсирт люби със силна страст Аброком и заплашва, че ако не сполучи, зле ще си изпатим. Та помисли какво да направим. Да се противим на варварката значи смърт, а да разделим Аброком от Антия е невъзможно.“

Чул това Левкон и сълзи бликнали от очите му — големи беди предугаждал от това. Най-сетне се свързел и рекъл: „Мълчи, Рода, аз ще уредя всичко.“

4. След като казал това, отишъл при Аброком. Разбира се, неговата единствена работа била да се люби с Антия и да бъде обичан от нея, да ѝ говори и да я слуша. Приблизил се до тях и им казал:

— Какво правим ние, приятели? Какво разсъждаваме в нашето робско положение? Аброкоме, харесал си се на един от господарите ни: дъщерята на Апсирт вехне по теб, а да се възразява на варварско момиче, когато е влюбено, е опасно. Та ти намери решението, което те удовлетворява, и избави всички нас, не ни оставяй да попаднем под гнева на господарите.

Чул това Аброком и веднага се изпълнил с ярост, погледнал Левкон право в очите и казал:

— Мръсни човеко! Ти си по варварин от тези тук финикийци! Как дръзна да изречеш такива слова на Аброком и пред Антия да ми говориш за другото момиче?! Да, аз съм роб, но знам да спазвам клетвите си. Онези имат власт над тялото ми, но душата ми е свободна. Нека Манто, щом иска, ни заплашва и с меч, и с бесило, и с огън, и с всичко, което може да сполети едно робско тяло. Но никога не ще ме убеди да постъпя по своя воля несправедливо с Антия!

Той говорел така, а Антия, слисана от новата беда, останала няма, безсилна дори да проговори. Най-после тя едва се опомнила и рекла:

— Аброкоме, знам, че си ми предан и че ме обичаш силно и с цялото си сърце. Но те моля, господарю на моята душа, не предавай сам себе си, не се оставяй на варварския гняв. Отстъпи пред страстта на господарката. А аз ще си отида далеч от вас, като си сложа край на

живота. Едно само ще те помоля: да ме погребеш ти, с твоите ръце, да ме целунеш, като падна бездиханна, и да не забравяш Антия.

Всичко това накарало Аброком още повече да скърби — той недоумявал какво ще стане с него.

5. В такова състояние били те, а Манто, понеже не можела да издържа повече забавянето на Рода, написала писмо на Аброком. В него пишело така:

„Господарката Манто поздравява красивия Аброком!

Манто е влюбена в теб и вече няма сили да се сдържа. Може това да е неприлично за момичето, но за влюбената е неизбежно. Моля те, не ме пренебрегвай, не презирай тази, която ти мисли доброто. Защото, ако ме послушаш, ще предумам баща си Апсирт да ме задоми за теб, а сегашната ти жена ще отстраним. Ще бъдеш богат и щастлив. Ако ми откажеш, помисли си как ще си изпатиш от една отритната, жадна за мъст жена, а също и твоите приятели, съветниците в твоята надменност.“

Взела писмото, подпечатала го и го дала на една своя робиня варварка с поръката да го отнесе на Аброком. А той го прочел и всичко, написано в него, му причинило голяма мъка, но най-вече го натъжили думите на Антия. Задържал той тази табличка, а написал друга и я предал на робинята. В нея се казвало: „Господарке, прави каквото искаш. Аз съм твой роб — постъпвай с тялото ми както ти е угодно. Ако искаш да ме убиеш — готов съм, ако искаш да ме измъчваш — измъчвай ме както ти хареса. Но в твоята постеля няма да дойда, нито бих ти се подчинил, ако ми наредиш това!“

Като получила това писмо, Манто изпаднала в неудържим бяс. И понеже в душата ѝ се смесило всичко — завист, ревност, скръб и страх, — започнала да мисли как да си отмъсти на горделивеца. И точно в този момент се завърнал от Сирия Апсирт, който водел оттам годеник за дъщеря си, на име Мойрид. Щом пристигнал, Манто веднага стъкмила хитрината срещу Аброком: разчорлила си косите, разкъсала си дрехите, завтекла се към баща си и се хвърлила да прегръща коленете му.

— Татко — рекла му, — смили се над дъщеря, която бе поругана от роб! Добродетелният Аброком се опита да ме лиши от

девствеността ми, а е замислил и нещо срещу теб — каза, че ме обича! За такава дързост трябва да му наложиш наказание, каквото заслужава, или в противен случай, ако оставиш собствената си дъщеря в ръцете на робите, аз ще си туря край на живота, за да избягна това.

6. Изслушал я Апсирт, решил, че тя говори истината, и въобще не разследвал станалото. Пратил да повикат Аброком и му казал:

— Нагла и нечестива главо! Как си дръзнал да позориш своите господари, робе, как си пожелал да насилиш една девица?! Но няма да ти е сладко отсега нататък! Защото аз ще накажа твоето позорно безчинство за назидание и на останалите роби.

Казал така и обхванат от нетърпение, без да може и дума да чуе, заповядал на слугите си да разкъсат дрехата му, да донесат огън и бичове и да шибат момчето. Гледката била жалка: мъченията обезобразили тялото му, което не било навикнало на робски изтезания; струйки кръв се стичали по него, повяхвала хубостта му. Господарят заповядал да бъде вързан по най-жесток начин и го подложил на мъчения с огън, пуснал в ход всевъзможни изтезания, защото искал да покаже на годеника на дъщеря си, че ще си вземе благочестива девойка за жена.

Междувременно Антия се хвърлила в нозете на Апсирт и го помолила да се смили над Аброком. „Но още повече и заради теб — казал ѝ той — ще бъде наказан, защото и теб е оскърбил, като е пожелал друга жена, а си има своя.“ И тогава наредил да го оковат във вериги и да го хвърлят в някаква тясна тъмница.

7. Аброком, окован и хвърлен в затвора, бил угнетен и отчаян, а най-вече защото не виждал Антия. Търсел какви ли не начини да свърши със себе си, но не намирал никакъв — мнозина били пазачите около него. Апсирт пък вдигнал сватбата на дъщеря си; празнували я много дни. А Антия била само скръб и мъка и когато ѝ се удавало да склони тъмничарите, влизала скришом при Аброком и оплаквала нещастната си участ.

Когато младоженците вече се приготвили да си заминат за Сирия, Апсирт изпроводил дъщеря си с много дарове: дал ѝ

вавилонски одежди, злато и сребро в изобилие. На Манто подарил също робите Антия, Рода и Левкон.

Когато Антия узнала, че ще бъде отведена с Манто в Сирия, успяла да се промъкне в тъмницата. Прегърнала Аброком и казала:

— Господарю на любовта ми, водят ме в Сирия — дар съм дарена на Манто, хвърлена съм в ръцете на тази, която изгаря от ревност към мен! А ти, ти оставаш в затвора и погиваш окаян, без дори да имаш кой да ти премени тялото. Но кълна се в духа, който бди и над двама ни, че аз ще остана твоя, докато съм жива и дори ако това ми донесе смъртта.

Казала това и го замилвала и запрегръщала, целувала оковите му и се търкаляла в краката му.

8. Накрая тя излязла от затвора, а той тутакси се проснал на земята, заплакал и застенал: „Татко мой — нареждад той, — преобична ми майко Темисто! Къде е онова измамно щастие, което притежавах някога в Ефес? Къде са Антия и Аброком — лъчезарните, възхитителните, прелестните? Тя заминава пленница в някакви далечни земи, а аз, изгубил своята единствена утеха, ще умра в затвора нещастен и самотен.“

Докато okayвал така себе си и Антия, го оборила дрямка и му се явил сън. Присънило му се, че вижда своя баща Ликомед да се скита в черна дреха по цялата земя и по всички морета. Дошъл накрая при затвора, освободил го от оковите и го пуснал от тъмницата. А Аброком се превърнал в кон и се понесъл надлъж и шир по земята в търсене на една кобила. Намерил накрая кобилата и отново се превърнал в човек. Сънувал това Аброком и се сепнал. Събудил се и в душата му се спотаила малка надеждица.

9. И така, той бил хвърлен в затвора, а Антия, Левкон и Рода били отведени в Сирия. Пристигнали в Антиохия^[2], откъдето бил Мойрид, и Манто дала воля на своята ненавист към Рода и на омразата си към Антия. Затова веднага наредила на свои слуги да качат Рода и Левкон на един кораб и да ги продадат колкото може по-далеч в Сирия. А за Антия замислила друго: да я ожени за един свой роб, при това от

най-презрените, недодялан и груб козар, като смятала по този начин да ѝ отмъсти. Пратила да повикат козаря (викали го Лампон), предала му Антия и му заповядала да я вземе за жена. И ако тя не му се подчини, наредила му да я насили.

И Антия била отведена на село, за да живее заедно с козаря. Като стигнали до землището, където Лампон пасял козите, тя се хвърлила в нозете му и го помолила да я съжали и запази чиста. Разказала му за себе си, за благородния си произход, за съпруга си, за пленничеството си. Чул я Лампон и съжалил момичето. Заклел се наистина да я пази неопетнена, насърчавал я да не губи надежда.

10. И тя заживяла в селището при козаря, но не преставала да оплаква Аброком.

А Апсирт, като претърсвал веднъж стаичката, в която Аброком живял, преди да бъде наказан, се натъкнал на писъмцето от Манто до него. Разпознал почерка и разбрал, че несправедливо е наказал Аброком. Веднага заповядал да го освободят и да го доведат при него. Нещастникът, изпитал такова жестоко и ужасно наказание, прегърнал коленете на Апсирт, но той го вдигнал и му казал:

— Успокой се, момче! Несправедливо те осъдих, поверявах на думите на дъщеря си. Но сега от роб ще те направя свободен, ще ти дам да управляваш моя дом и ще ти доведе за жена дъщерята на някой гражданин. А ти недей да таиш злоба заради станалото — не по своя воля те оскърбих.

Това говорел Апсирт, а Аброком отвърнал:

— Благодаря ти, господарю, и за това, че си узнал истината, и за това, че ми се отплащаш за моето послушание.

Зарадвали се всички в къщата за Аброком и били благодарни на господаря си за него. Но момъкът се измъчвал за Антия и бил много нещастен. Често си казвал наум: „За какво ми е свободата? За какво ми са богатства? Какво, като ще съм управител на Апсиртовите имоти? Не такъв трябва да бъда! Нея, нея да намеря жива или мъртва!“

Така живеел той: управлявал дома на Апсирт, но мислел само за едно — кога и къде би могъл да намери Антия.

Левкон и Рода пък били отведени в Ликия^[3], в град Ксант (той се намирал във вътрешността на страната), и там били продадени на

някакъв старец. Но той, понеже бил бездетен, се грижел за тях като за свои собствени деца. И така, те си живеели в пълно охолство, но не намирали утеха, защото били разделени от Антия и Аброком.

11. Антия живеела от известно време при козаря. Но ето че Мойрид, мъжът на Манто, който идвал често по тези места, залюбил със силна страст Антия. Отначало се опитвал да скрива това, но накрая открил пред козаря любовта си и му обещал да му се отплати щедро, ако склони да му помогне. И козарят уж се съгласил с Мойрид, но понеже се боял от Манто, отишъл при нея и ѝ открил за увлечението на мъжа ѝ. А тя, разгневена от това, изкрещяла: „Ах, клетата аз, най-нещастна от всички жени! Ще влача винаги със себе си моята съперничка! Заради нея първо във Финикия се лиших от моя възлюблен, а сега още малко — и съпруга ми ще отнеме. Но няма да види добро Антия, задето се е харесала на Мойрид; ще си получи заслуженото и за това, и за станалото в Тир!“

И на първо време прикрила яда си. Веднъж обаче, когато Мойрид тръгнал на път, тя пратила да повикат козаря и му наредила да вземе Антия, да я отведе вдън гора и там да я убие. Обещала му срещу това да го възнагради богато. Жално му било на Лампон за момичето, но се страхувал от Манто. Върнал се при Антия и ѝ разказал за кроежите срещу нея. А тя избухнала в плач и ридания.

— Пуста опустяла да е — рекла — тая красота, дето навсякъде носи и за двама ни нещастия и злини. Заради нея Аброком е мъртъв в Тир, а аз пък тука ще загина. Но едно те моля, козарю, защото ти досега се отнасяше почитателно и благопристойно към мен: щом трябва да ме убиеш, погребни ме, макар и набързо, някъде тука, склопи очите ми с ръцете си и докато ме заравяш, призовавай непрестанно името на Аброком. Такова погребение би ме направило щастлива.

Казала това, а козаря го обзела скръб, като си мислел колко нечестиво дело ще извърши, ако убие едно невинно и толкова хубаво момиче. Вдигнал ръка на нея, но не се осмелил да я убие, а ѝ рекъл:

— Антия, ти знаеш, че подарката Манто ми нареди да те убия. Но аз, понеже се страхувам от боговете, а и ми е жал за твоята хубост, предпочитам по-скоро да те продам някъде далеч от тази земя. Щото иначе, научи ли Манто, че не си умряла, тежко ми и горко.

А тя със сълзи на очи обгърнала нозете му и възкликнала:

— О, богове, и ти, родна Артемидо, отплатете се на козаря за добрината му! — И го замолила по-скоро да я продаде.

А козарят повел Антия към пристанището. Там намерил киликийски търговци, на които продал момичето, получил си парите за нея и се върнал при своето поле.

Търговците качили Антия на кораба и с настъпването на нощта потеглили за Киликия^[4]. Обаче ненадейно връхлетели насрещни ветрове, корабът претърпял крушение и само неколцина от тях, хванати за всевъзможни отломки, едва успели да се доберат до някакъв бряг. Сред тях била и Антия. На това място имало гъста гора, из която корабкрушенците се скитали цяла нощ, докато не били пленени от шайката на разбойника Хипотой.

12. През това време дошъл при Апсирт един роб от Сирия, който му донесъл писмо от Манто, в което пишело:

„Ти ме даде на мъж, който живее в чужда земя. А Антия, която ти ми подари заедно с другите роби, извърши много злини срещу ми, затова заповядах да живее на село. Но моят хубавец Мойрид, като я виждал често там, я залюбил. Тъй като не можах повече да търпя това положение, пратих да повикат козаря и му заръчах тоя път да я продаде в някой сирийски град.“

Като научил това, Аброком нямал сили повече да остане и тайно от Апсирт и всички останали хора от дома тръгнал да дири Антия. Успял да се добере до полето, където тя живеела заедно с козаря, намерил Лампон и поискал от него да му разкаже дали знае нещо за едно момиче от Тир. А козарят назовал дори и името ѝ, разказал му и за женитбата, и за благопристойното си поведение към нея, и за страстта на Мойрид, и за заповедта на господарката му спрямо нея, и за отпътуването ѝ към Киликия. Казал му още, че девойката през цялото време споменавала за някой си Аброком. Момчето не му открило кой е. Станало рано сутринта и потеглило към Киликия с надеждата, че ще открие там Антия.

13. А онази нощ шайката на разбойника Хипотой прекарала в пируване. На следния ден се заели с жертвоприношението. Приготвили всичко: и статуетки на Арес, и дърва, и венци — трябвало всичко да стане по обичайния начин^[5]: жертвата — било човек или животно — била окачвана на някое дърво, а принасящите я заставали на известно разстояние и я замервали с копия. И които я улучвали, смятало се, че богът приема благосклонно жертвоприношението им. А които не успявали, се заемали отново да умилостивяват бога, за да получат неговото благоволение. Ето че и Антия трябвало да послужи за такава жертва.

Когато всичко било готово и се канели да окачат момичето, откъм гората се чул шум от човешки стъпки и гласове. Бил иринархът^[6] на Киликия — Перилай, един от най-влиятелните и могъщи мъже в областта, заедно с хората си. Перилай нападнал с многобройна сила разбойниците и унищожил всички, само малцина заловил живи. Единствено Хипотой успял да избяга с оръжието си.

Перилай прибрал Антия и като узнал каква беда я чакала, се изпълнил със съжаление към нея. Но състраданието му към Антия било начало за нови големи нещастия.

Та отвел нея и пленените разбойници в киликийския град Тарс. Ежедневното присъствие на девойката го накарало да се влюби в нея и малко по малко Перилай бил запленил от Антия. Когато дошли в Тарс, хвърлил разбойниците в затвора, а Антия взел при себе си и започнал да я ухажва. Перилай нямал нито жена, нито деца, при това размерът на богатството му съвсем не бил малък. Дори казвал на Антия, че тя би могла да му бъде всичко: жена, господарка, деца. Тя отначало му се противопоставяла, но след като нямала какво да прави в случай, че той се реши на насилие или някаква крайност, а освен това се страхувала да не прибегне наистина към по-голяма принуда, се съгласила на този брак. Помолила го обаче да изчака известно време, тридесетина дни, през които да не посяга на честта ѝ. И измислила нещо за оправдание. А Перилай отстъпил и ѝ се закълел, че ще я пази чиста, докато не дойде времето за сватбата.

14. И така, тя била в Тарс при Перилай, очаквайки уреченото за сватбата време. А Аброком пътувал към Киликия. Недалеч от пещерата

на разбойниците (защото и самият той се заблудил от правия път) се натъкнал на въоръжения до зъби Хипотой. Ала той, щом го видял, се втурнал към Аброком, прегърнал го и го поканил да му бъде дружина по пътя. „Защото те гледам, момко, който и да си, че и на вид си хубав, пък и изобщо си мъжествен. И, изглежда, скиташ не току-тъй — нищо, че си имал работа с лоши хора. Дай да се махнем от Киликия и да отидем към Кападокия^[7] и към Понта^[8]. Казват, че там хората живеели добре.“

Аброком не му открил, че търси Антия. Но отстъпил пред настояванията на Хипотой: съгласил се с него и тъй двамата се заклели да си помагат и съдействуват. Аброком се надявал, че в това дълго странствуване ще може да намери Антия.

Та този ден се върнали в пещерата и взели конете и всичко, каквото им било останало. Хипотой, както и Аброком, имал кон, скрит в гората.

[1] *Варварин* (на гр. *bárbaros*) — с този термин елините обозначавали всеки негрък; по-късно придобива пренебрежителен оттенък. — Б.пр. ↑

[2] *Антиохия* — град на левия бряг на р. Оронт, основан през 300 г. пр.н.е. от Селевк I; столица на царството на Селевкидите, по-късно римско владение. — Б.пр. ↑

[3] *Ликия* — планинска област в Югозападна Мала Азия, между Кария и Памфилия. — Б.пр. ↑

[4] *Киликия* — голяма приморска област в Южна Мала Азия, срещу Кипър. — Б.пр. ↑

[5] Тъй като пиратът Хипотой е тракиец, то детайлите на жертвоприношението са с особена стойност за нас. — Б.пр. ↑

[6] *Иринарх* — чиновник от службите за сигурност, под чиято опека се намирили големи области или цели провинции; смята се, че тази длъжност била учредена по времето на Траян, като първите сведения за нея датират от 116–117 г. от н.е. — Б.пр. ↑

[7] *Кападокия* — област в Централна Мала Азия. — Б.пр. ↑

[8] *Понт* — област в Северна Мала Азия, обхващаща южното крайбрежие на Черно море от р. Халис до Колхида; на юг се простирала до Кападокия. — Б.пр. ↑

КНИГА ТРЕТА

1. На другия ден напуснали Киликия и поели пътя към Мазак — голям и красив град в Кападокия. Оттам Хипотой възнамерявал да събере силни момчета и да възобнови грабежите. Минавали през богати села, в които можели да намерят в изобилие всичко необходимо, защото Хипотой знаел добре кападокийски език и всички го приемали като свой. Пътували десет дена и пристигнали в Мазак. Настанили се близо до портите и решили да си отдъхнат няколко дни от изнурителния път. И както си хапвали, Хипотой въздъхнал и се просълзил. Аброком го попитал каква е причината за сълзите му. А той му отвърнал: „Това е дълга, при това много нещастна история.“ Аброком настоял да му я разкаже, като му обещал на свой ред да му разправи своята. Тъй като били сами, Хипотой подхванал отдалеч разказа за своя живот:

2. — Родът ми е от Перинт (това е град, близо до Тракия) и е един от най-влиятелните в него. Сигурно си чувал колко прочут е Перинт, колко са заможни хората там. Като младеж обикнах едно хубаво момче, тамошно, а името му бе Хиперант. Моята любов бе породена, след като го видях по палестрите^[1] да се упражнява в борба. И не издържах. Веднъж, когато се провеждаше местен празник и нощно бдение^[2] след него, отидох при Хиперант и го помолих да се смили над мен. Изслуша ме момчето, съжали ме и ми обеща всичко. Последваха първите прояви на любовта: целувки и милувки и безбройните мои сълзи. Най-накрая успяхме да намерим сгода да бъдем сами: за нашата възраст това не будеше подозрение. И дълго време се срещахме и се отдавахме на нашата страстна любов, докато някакво божество не ни завидя.

Един ден идва някакъв мъж от Византий^[3] (той е близо до Перинт), един от най-заможните в града, надут заради своето богатство и благосъстояние. Наричаше се Аристомах. Та той, щом

стъпи в Перинт, като че ли изпратен от някой бог срещу ми, веднага съзря Хиперант с мен и незабавно бе пленен от него, възхитен от хубостта на момчето, която бе в състояние да привлече всекиго. Веднъж влюбил се в него, той не можеше повече да се владее. Отначало изпрати на момчето бележка. Когато разбра, че е напразно (защото Хиперант поради привързаността си към мен не допускаше никого до себе си), склони баща му — един долен и податлив на парите човек. Той му даде Хиперант под предлог, че онзи щял да го обучава на красноречие, защото твърдеше, че е майстор на словото.

Взе го при себе си той и отначало го държеше под ключ, а след това го отведе със себе си във Византий. Заряхах всичко и ги последвах и аз. И доколкото имах възможност, се срещях с момчето. Обаче можех твърде малко — някоя открадната целувка, някой измъчен разговор; много бяха тези, които ме следяха. Накрая не можех повече да издържам това положение. Внуших си, че е крайно време да действам. Върнах се в Перинт, продадох целия си имот, събрах пари и се върнах във Византий. Въръжен с кинжал — това бе съгласувано с Хиперант, — се вмъквам през нощта в дома на Аристомах и го заварвам да лежи до момчето. Изпълнен с ярост, го ударих смъртоносно.

В къщата цареше тишина, всички спяха и аз тутакси излязох тихомълком, отвеждайки със себе си Хиперант. Цяла нощ пътувахме към Перинт и като стигнахме, веднага се качихме на един кораб, без никой да ни знае, и отплавахме за Азия. До някое време всичко вървеше добре. Сетне обаче, някъде край Лесбос^[4], ни връхлетя ужасна буря, която обърна кораба. И аз заплувах заедно с Хиперант, поддържах го и така облекчавах плуването му. Но когато настъпи нощта, момчето не можеше да издържа повече, изтощи се и се удави. Всичко, което успях да направя, бе да довлека трупа му до брега и да го погребя там; след като дълго го оплаквах и ридах, взех със себе си вещите му за спомен. Успях да намеря един подходящ камък, приличащ на надгробна плоча, поставих го върху гроба и в памет на нещастното момче издълбах върху него надпис, който сварих да съчиня:

*Тук Хипотой тази плоча заби — Хиперант да
напомня —
над недостойния гроб на приятеля негов тъй свиден.
Той в дълбините лежи — дивно цвете, което бог
някой
насред морето откъсна в разгара на буря велика.*

Оттам не се реших да се върна в Перинт. Отправих се през Азия към Велика Фригия и Памфилия^[5]. И оттогава, поради липса на средства за живот, сломен от нещастieto, се отдадох на разбойничество. Отначало попаднах в една шапка, но по-късно в Киликия сам събрах разбойническа дружина, която страшно много се прочу, докато един ден, малко преди да те срещна, моите хора не бяха заловени.

Е, разказах ти моята съдба. Сега ти, приятелю, ми разкажи своята. Защото е видно, че си в голяма неволя, щом си решил да се скиташ по голямата земя.

3. Разказал му Аброком, че е от Ефес, че се е влюбил в една девойка и се е оженил за нея; за предсказанията, за пътешествието им, за пиратите, за Апсирт и Манто, за затвора и бягството си, за козаря и за пътуването до Киликия. Той още говорел, когато Хипотой, облян в сълзи, се спуснал да приглася на жалбите му: „О, мои прадеди, и ти, скъпо отечество, което никога не ще видя вече! О, Хиперанте, най-обични ми от всички! Ти, Аброкоме, все някога ще видиш любимата си, ще дойде времето да си я възвърнеш. А аз никога вече не ще мога да видя Хиперант!“

Казвал това и посочвал косите му^[6], върху които капели сълзите му. Когато си поплакали и двамата на воля, Хипотой погледнал към Аброком и рекъл:

— Пропуснах да ти разкажа една друга история. Малко преди бандата да бъде разбита, пред пещерата се озова едно красиво момиче, което се бе заблудило в гората, беше на твоята възраст, а както твърдеше, и родината ѝ беше същата като твоята. Нищо повече не узнах. Беше решено да бъде принесена в жертва на Арес. И ето, всичко

беше готово, когато преследвачите ни нападнаха. Аз успях да избягам, но с нея какво е станало — не знам. Беше много хубава, Аброкоме, простичко облечена, с руса коса и прелестни очи.

Още недоизрекъл това, и Аброком изстенал:

— Моята Антия си видял, Хипотое! Къде ли е могла да избяга? Коя ли земя я е приютила? Да се отправим към Киликия, да я потърсим там! Надали е кой знае колко далеч от разбойническото скривалище! Заклевам те в душата на самия Хиперант, не бъди нарочно несправедлив към мен — да вървим там, където ще можем да открием Антия!

Обещал Хипотой да направи всичко за него, ала му казал, че ще трябва да съберат неколцина мъже за по-голяма безопасност при пътуването.

Та в такова положение били те двамата: обсъждали как да се отправят обратно към Киликия. А за Антия тридесетте дена били изминали и Перилай започнал подготовката за сватбата. И жертвени животни били докарани от полята, и всичко било приготвено в голямо изобилие. Надошли близките и роднините му. А и мнозина от съгражданите му празнували заедно с него сватбата му с Антия.

4. В същото време, когато Антия била изтръгната от ръцете на разбойниците, в Тарс пристигнал един възрастен лекар от Ефес на име Евдокс. А се бил озовал в града, защото, плавайки към Египет, претърпял корабкрушение. Та този Евдокс обикалял домовете на всички знатни граждани на Тарс и просел: от кои — дрехи, от кои — пари, като им разправял за своето нещастие. Наминал и към Перилай, комуто казал, че е от Ефес и е лекар по професия. А той го завел при Антия с мисълта, че тя ще се зарадва да види свой съгражданин. Антия приела Евдокс любезно и го заразпитвала дали може да ѝ каже нещо за домашните ѝ. Той ѝ отвърнал, че не знае нищо, защото отдавна бил отпътувал от Ефес. Обаче Антия му се радвала не по-малко, понеже ѝ напомнял за родината.

Постепенно всички в дома свикнали с неговото често присъствие. Той всеки път влизал при Антия, която го отрупвала с всичко необходимо, и непрекъснато я молел да му помогне за връщането му в Ефес, където имал жена и деца.

5. Когато всичко за сватбата на Перилай било готово, настъпил и самият ден. Била приготвена великолепна трапеза. Антия била пременена в булчински одежди. Но не спирала да плаче ни денем, ни нощем — все Аброком ѝ бил пред очите. В главата ѝ се преплитали разни мисли: за любовта ѝ, за клетвите, за родината, за родителите, за неволите и за сватбата, която ѝ предстоела. По някое време намерила сгода, останала сама, заскубала си косите и занареждала: „О, вероломна и подла твар — това съм аз, щом не мога да направя за Аброком онова, което той направи за, мен. За да остане мой докрай, той изтърпява и окови, и мъчения, и кой знае — може би вече е умрял. А аз, нещастницата, и това забравям. Ето, предстои ми да се омъжа и някой да ми пее брачния химн, ще трябва да вляза в леглото на Перилай. Но, Аброкоме, душо най-мила ми от всичко! Недей тъжи заради мен. Знай, че не бих те потъпкала никога по своя воля! Ще дойда при теб и до смърт ще си остана твоя невеста!“

Изрекла това и когато Евдокс, лекарят от Ефес, дошъл при нея, отвела го в една празна стая, паднала покорно в краката му и го помолила да не издава никому това, което ще му каже. Накарала го да се закълне в родната им Артемида, че ще ѝ помогне във всичко, което му поиска. Изправил я Евдокс, обляна в сълзи, опитал се да я успокои и се закълел, че обещава да направи всичко. Тя му разказала за любовта си с Аброком, за клетвите си пред него и за уговорката да си останат верни.

— И ако можеше приживе — казала — да намеря Аброком жив или пък да избягам тайно отгук, аз бих потърсила начин да го сторя. Но след като той е мъртъв, а да избягам е невъзможно, както е невъзможно да изтърпя неизбежния брак, който ми предстои (защото за нищо на света не ще престъпя уговорките и клетвите си към Аброком), аз моля за твоята помощ, Евдоксе. Намерѝ ми отнякъде отрова, която ще отърве мене, клетата, от злините. За това добро дело ще бъдеш възнаграден от боговете, към които непрекъснато ще отправям молби за теб преди смъртта си, а аз самата ще ти дам пари и ще уредя завръщането ти в Ефес. Преди още да успеят да разберат, ти ще можеш да се качиш на някой кораб, който ще отплава за Ефес. А като пристигнеш там, потърси родителите ми — Мегамед и Евипа.

Извести им за моята кончина и за всички страдания след отпътуването ни; кажи им, че Аброком е умрял.

Рекла това и се хвърлила в нозете му. Помолила го да не ѝ възразява и да ѝ даде отровата. Предложила му двадесет мини^[7] сребро и своите огърлици (а имала всичко в изобилие, защото разполагала с пълна власт над богатството на Перилай) и ги дала на Евдокс. А той, след дълъг размисъл и от съжаление към момичето заради нейното нещастие, обхванат от силно желание да се върне в Ефес, победен най-сетне от парите и от подаръците, обещал да ѝ даде отровата и излязъл да я набави.

А тя в това време безутешно ридаела, скърбейки за своята младост, натъжена от преждевременната смърт, която я очаквала, и често призовавала Аброком, като че ли бил там.

Не след дълго Евдокс се върнал и донесъл билето, което не било смъртоносно, а сънотворно, за да не му се случи нещо лошо на момичето и за да може той с дадените му пари да се завърне здрав и читав в своята родина. Грабнала Антия отровата и с безкрайни благодарности го отпратила.

Той веднага се качил на попътен кораб и отплавал, а тя търсела сгода да изпие отровата.

6. Ето че паднала нощта и брачната стая била вече готова. Дошли и хората, отредени да изведат Антия. А тя излязла без охота, обляна в сълзи, и в ръка криела отровата. Когато била близо до спалнята, близки и приятели запели брачния химн. Но тя избухнала в плач и сълзи. „Така ме водеха някога към годеника ми Аброком — промълвила си тя. — А в нас гореше огънят на любовта и се пееше хименей^[8] да е щастлив бракът ни. А сега какво ще правиш, Антия? Ще оскърбиш ли Аброком, съпруга си, любимия си, умрял заради теб? Не, не съм толкова нерешителна, нито в бедите — толкова страхлива. Всичко е решено — ще изпия отровата! Единствен Аброком трябва да е моят мъж, дори и мъртъв, само за него копнея.“ Тъй си говорела тя, докато я водели към спалнята.

И ето, останала сама. Перилай все още се гощавал с приятелите си. Престорила се, че поради голямото вълнение е ожадняла, и заповядала на един роб да ѝ донесе вода за пиене. Щом донесли

чашата, тя я взела и в един момент, когато нямало никой при нея, сипала вътре отровата, заплакала и рекла: „Любими мой Аброкоме, ето — изпълнявам обещанията си и тръгвам по пътя, който ще ме доведе при теб, път злокобен, но необходим. Приеми ме с радост и ме дари с оня отвъден блажен живот с теб.“

Като казала това, изпила отровата и покорена от съня, паднала на земята; билката си свършила работата.

7. Когато Перилай влязъл, веднага съзрял строполилата се Антия, уплашил се и надал вик. Настанала суматоха в къщата; скръб, ридания, страх и уплаха — всичко се смесило. Едни съжалявали изглеждащата мъртва Антия, други споделяли скръбта на Перилай, но всички били опечалени от случилото се. Перилай разкъсал дрехата си, хвърлил се върху тялото ѝ и застенал:

— О, премило мое момиче, ти напусна любещия те навръх брачната нощ, ти беше невеста на Перилай само за няколко дни. Нима гробът трябва да е брачната спалня, в която ще те отведем?! Не знам какъв е бил Аброком, но знам едно — че е бил щастлив; блажен е той наистина, щом с такъв дар го дарява неговата любима!

Така я оплаквал той: притискал тялото ѝ, обсипвал ръцете и нозете ѝ с целувки и ѝ викал:

— Невясто нещастна, трижди нещастна жено!

Пременил я с богати одежди, обшил ги със златни украшения. И понеже не можел повече да издържа гледката, на заранта поставил бездиханната Антия в ковчега и я откарал към близките до града гробища.

Там я положил в гробница, над която заклат много жертвени животни и изгорил много дрехи и други накити.

8. Като извършил полагащите се обреди, близките му го отвели в града.

Затворена в гробницата, Антия дошла на себе си и като проумяла, че билката не била смъртоносна, през вопли и плач промълвила:

— О, измамна отрова, която ми попречи да потегля по щастливия път към Аброком! Не успях значи, нещастната, и в копнежа си по смъртта! Но може би като остана в гроба, гладът ще свърши работата на отровата! Та нали никой не би ме извадил оттук, няма начин да видя пак слънцето, не ще изляза повече на бял свят.

Казала това и сърцето ѝ се изпълнило с решителност и сили в очакване на смъртта.

Междувременно с настъпването на нощта някакви разбойници, които разбрали, че една девойка била погребана богато, отрупана с много женски накити, сребро и злато, дошли при гроба, изкъртили вратите и влезли вътре. Задигнали накитите и видели, че Антия е жива. Преценили, че и от нея ще имат голяма печалба, вдигнали я и понечили да я отведат. А тя се хвърлила в нозете им и горещо ги замолила:

— Мъже, които и да сте, вземете всички тези накити, всички погребани с мен скъпоценности и ги отнесете, но се смилете над мен. Посветила съм се на два бога: на Ерос и на Танатос^[9]. Оставете ме, аз трябва да принадлежа на тях. Заклевам ви в името на тези родни ваши богове, не ме показвайте на дневната светлина, моите нещастия са достойни само за нощта и тъматата.

Казала това, но не склонила разбойниците. Извели я те от гроба и я отвели към морето, качили я на кораба си и отплавали за Александрия. По пътя се грижели за нея и я ободрявали. А тя, като си мислела в каква неволя е изпаднала отново, оплаквала съдбата си и ридаела: „Пак разбойници и пак море, а аз — отново пленница. Но този път е още по-ужасно, защото не съм с Аброком. Коя ли земя ще ме приеме? Какви ли хора ще видя? Ни Мойрид вече, ни Манто, ни Перилай, ни Киликия. Ех, да можех да отида там, дори само за да видя гроба на Аброком!“

Всеки път това оплаквала и не искала да поднася нищо към устата си — ни храна, ни питие, но разбойниците я карали да прави това насила.

9. И щом след немалко дни приключили плаването, пристигнали в Александрия. Там свалили Антия на брега и решили да я продадат на някакви търговци.

А Перилай, като научил за разкопаването на гроба и за изчезването на тялото ѝ, изпаднал в безкрайна и неудържима скръб.

Аброком пък търсел и разпитвал дали някой не е виждал някъде чуждоземно момиче, пленено и отведено от разбойници. А като не открил нищо, отчаян се върнал там, където били отседнали. Хората на Хипотой им приготвили обяд. Всички започнали да ядат, а Аброком в пълно униние се тръшнал върху леглото, заплакал и лежал, без да вкуси нищо. Докато хората на Хипотой си пийвали, се появила някаква старица, на име Хрисия, и започнала да разказва:

— Чуйте, чужденци, каква беда се случи неотдавна в града. Перилай, един от най-заможните мъже, бе избран за иринарх на Киликия. След като бе заминал да преследва разбойници, доведе неколцина пленени, а с тях и едно красиво момиче, което склони да се омъжи за него. И всички обреди за брака бяха изпълнени. А тя влязла в спалнята и дали защото се побъркала, дали защото обичала друго, изпила отрова и умряла. Такава била, разправят, смъртта ѝ.

Като чул това, Хипотой викнал:

— Това е момичето, което Аброком търси.

Аброком слушал разказа, но обзет от отчаяние, не му обърнал внимание. Едва викът на Хипотой го накарал да скочи.

— Но сега е напълно ясно, че Антия е мъртва и може би гробът ѝ е някъде тук и съхранява нейното тяло.

Казал това и помолил старицата Хрисия да го отведе до гроба и да му покаже трупа ѝ. Но тя въздъхнала и рекла:

— Тъкмо това е най-тъжното в историята на нещастното момиче. Защото Перилай я погребва великолепно, богато пременена и украсена. Като узнали за погребаните с нея скъпоценности, разбойници разкопали гроба, отмъкнали накитите и затрили трупа. Затова Перилай е започнал навсякъде голямо претърсване.

10. Като чул това, Аброком раздрал хитона си и горко заоплаквак красиво и благочестиво умрялата, но злочесто изчезналата след смъртта си Антия:

— Кой ли разбойник е толкова похотлив, че и мъртва да те пожелае и да задигне бездиханното ти тяло?! Лиших се, клетникът, даже и от трупа ти — единствената утеха за мен. Ще умра непременно

— това е моето решение. Но първо ще издържа още малко в този живот, докато открия твоето тяло. Искам да го прегърна и да бъда погребан заедно с него.

Така нареждал и ридаел, а хората на Хипотой го насърчавали да се държи.

После Хипотой и дружината му легнали да си починат и спали цяла нощ. А Аброком мислел само за Антия — за смъртта ѝ, за гроба, за изчезването. И понеже не можел повече да издържа, тайно от всички (те били изпоналягали почти в несвоят от прекомерното пиене) излязъл, уж че нещо му трябвало. Оставил ги и се упътил към морето. Там сварил кораб, който потеглял към Александрия, и се качил на него, надявайки се да залови в Египет разбойниците с цялата им плячка. Водач в това му била една неосъществима надежда.

На другия ден, докато Аброком плавал към Александрия, хората на Хипотой забелязали отсъствието му и се огорчили, но за няколко дни мъката им минала и те решили да се отправят по пътя към Сирия и Финикия за грабеж.

11. А разбойниците продали Антия на търговци в Александрия, за което взели много пари. Те не жалели средства за нея, обградили я с грижи, търсейки непрестанно подходящ купувач, който да плати достойна за нея цена. По това време в Александрия пристигнал някакъв индиец, един от тамошните, царе, за да разгледа града, а и да уреди някои търговски въпроси. Името му било Псамид. Той видял Антия у търговците и бил пленен от нея. Платил щедро на търговците и я взел за слугиня. Купил я той и нали бил варварин, веднага посегнал да я насили и да задоволи своята похот. Но тя му отказала и на първо време се съпротивлявала, а накрая измислила хитрина срещу Псамид: понеже варварите са по природа много суеверни, тя се оправдала с това, че при раждането ѝ нейният баща я бил обрекъл на Изида, докато не навърши възрастта за женене. Казала му също, че ѝ остава още една година. „Ако поругаеш мен, посветената на богинята, тя ще се разгневи и жестоко ще ти отмъсти.“

Псамид склонил, почел благочестиво богинята и оставил Антия недокосната.

12. И така, тя вече била охранявана у Псамид и почитана като посветена на Изида.

А корабът с Аброком се отклонил от посоката към Александрия и се озовал около делтата на Нил в местността, наречена Паралии, която била до бреговете на Финикия^[10]. Щом слезли на брега, местни пастири ти нападнали, разграбили товарите, вързали мъжете и ги повели по някакъв дълъг път през пустинна местност към египетския град Пелузий, където ги разпродали. Аброком бил купен от един стар войник, вече уволнен, на име Аракс. Този Аракс имал жена, на която викали Кино^[11]. Да я гледаш — отвратителна, да я слушаш — още поужасна, а безсрамието и невъздържаността ѝ надминавали всякаква мярка. Тази Кино залюбила страстно Аброком още с пристигането му в нейния дом и не можела вече никак да се владее, понеже влечението ѝ било необикновено, а също и желанието ѝ да утоли страстта си. Аракс обикнал Аброком и го направил свой син. Кино пък му предложила да му стане любовница и настоявала той да се съгласи, като му обещала да убие Аракс и да го вземе за мъж. Ужасно се видяло това на Аброком, а и в същото време си мислел за Антия, за взаимните им клетви, за добродетелната си вярност, която вече му причинила толкова нещастия. Но Кино продължавала да го притиска и накрая той склонил.

Дошла нощта и тя убила Аракс, за да притежава Аброком, комуто разказала за стореното. Той, понеже не можел да понесе необуздаността на тази жена, напуснал дома ѝ и я оставил, като ѝ казал, че не би могъл да докосне жена, опетнена с убийство.

Кино, щом дошла на себе си, отишла на сутринта на площада в Пелузий, заоплаквала мъжа си и казала, че го е убил наскоро купеният от него роб. Дълго нареждала така в скръб и сълзи, додето хората не ѝ повярвали. Заловили веднага Аброком, вързали го и го отпратили при тогавашния наместник на Египет.

И така, той бил отведен в Александрия, за да си получи наказанието за това, че бил убил господаря си Аракс.

[1] *Палестра* (гр. palaistra) — постройка, състояща се от игрище за тренировки и състезания по борба, съблекални и къпални, която е

част от гимназиона — спортен комплекс. Достъпът до нея бил свободен за зрители. — Б.пр. ↑

[2] *Нощно бдение* (на гр. *pannychis*) — всенощно бдение или празник в чест на някое божество, който трае цяла нощ. В христ. — молебен и служба в чест на бога, която се извършва публично през цялата нощ в храма според определен обичай; оттам на бълг. панихида. — Б.пр. ↑

[3] *Византий* — град в Югоизточна Тракия, на Босфора, колония на Мегара, основана през VII в. пр.н.е.; по-късно провъзгласен от Константин Велики за столица на новоосновената от него империя (330 г.). — Б.пр. ↑

[4] *Лесбос* — голям о-в в Егейско море, разположен близо до малоазийското крайбрежие; главни градове — Митилена, Метимна, Ерес. Оттам са прочутите лирически поети — Сапфо и Алкей. — Б.пр. ↑

[5] *Фригия и Памфилия* — крайбрежни области в Мала Азия. — Б.пр. ↑

[6] ... *посочвал косите му...* — вероятно става въпрос за взетите от Хипотой вещи на Хиперант. Навярно там в текста има прекъсване, защото много е възможно тези вещи да са били изброени. — Б.пр. ↑

[7] *Мина* — мярка за тежина и парична единица = 1/6 от таланта, ок. 600 г, ок. 98,23 златни лева. — Б.пр. ↑

[8] *Хименей* — брачна песен, изпълнявана от придружителите на булката, докато я водели към дома на младоженеца. — Б.пр. ↑

[9] *Танатос* — бог на смъртта. — Б.пр. ↑

[10] Между Египет и Финикия се намирала Палестина, така че Ксенофонт Ефески допуска неточност. Изглежда, че той не е познавал добре местоположението на редица споменати от него географски имена, защото борави твърде произволно с тях. — Б.пр. ↑

[11] *Кино* — т.е. кучка. — Б.пр. ↑

КНИГА ЧЕТВЪРТА

1. Хипотой и хората му потеглили от Тарс и се отправили по пътя за Сирия, като плякосвали всичко, което им се изпречвало. Опожарявали цели села, изклали и много хора. Така пристигнали в сирийския град Лаодикия^[1], където се представили не за разбойници, а за пътници, дошли да разгледат града. Там Хипотой положил големи усилия да намери Аброком, но тъй като не открил нищо, щом си поотпочинали, се отправили по пътя към Финикия, а оттам — към Египет с намерение да го оплякосат. Като събрали голяма дружина, стигнали до Пелузий. Оттам плавали по Нил към египетските градове Хермопол и Схедия. След това навлезли в канала, прокопан по времето на Менелай^[2], минали край Александрия и дошли в свещения град на Изида — Мемфис, а оттам — в Мендес. Те приели в дружината си и местни хора, които им били другари в разбойничеството и водачи по пътя. Като минали през Тива^[3], пристигнали в Леонтопол^[4], като по пътя минали край немало селища, повечето от които невзрачни и бедни, и стигнали до Копт, близо до пределите на Етиопия. Тук решили да се заемат с разбойничество, защото оттам преминавали много търговци, които пътували към Етиопия или към Индия, а бандата им наброявала вече петстотин души. Та като завзели Етиопските възвишения и се настанили по пещерите, решили да нападат минаващите.

2. По това време Аброком бил отведен при наместника на Египет, на когото пелузийците били известили за случилото се: за убийството на Аракс и за наглата дързост на Аброком, един нищо и никакъв негов роб. Щом научил всичко това, без изобщо да разследва случая, наместникът наредил да отведат Аброком и да го разпънат на кръст. Той бил смазан и безмълвен от злощастieto си, ала едничката му утеха пред смъртта била мисълта, че Антия е мъртва. Служителите на наместника го повели към бреговете на Нил, където имало отвесна

скала, обърната към течението на реката. Там те изправили кръста и завързали към него Аброком, като пристегнали ръцете и краката му с въжета — такъв бил местният обичай на разпъване. Оставили го и си отишли, мислейки, че разпнатият е на сигурно място.

А той, като погледнал към слънцето и се взрял във водите на Нил, казал:

— О, най-човеколюбиви от боговете, ти, който владееш Египет, който осветяваш за хората и земята, и морето! Ако аз, Аброком, съм съгрешил в нещо, нека умра окаян, и ако има, нека изтърпя наказание, по-голямо и от това. Ако обаче съм предаден от хитра и зла жена, то нека водите на Нил да не бъдат осквернени с тялото на несправедливо загиналия Аброком, нито пък ти да станеш свидетел на такава гледка — как човек, непровинил се в нищо, загива тук, на твоята свещена земя.

Завършил молитвата си Аброком, а богът се смилил над него и го съжалил: изневиделица духнал вятър и връхлетял върху кръста, отмел от скалата земния насип, на който бил закрепен кръстът. Паднал Аброком в реката и се понесъл надолу, без водата да му стори зло, без вървите да го мъчат, нито животните да му вредят, само течението го съпровождало по пътя му. Носел се той по него и така стигнал до устието на Нил при морето. Там го хванали стражите, които сметнали, че е избягал от наказанието си, и го отвели при наместника на Египет. А той се разгневил още повече и решил, че Аброком наистина е отявлен злодей, заповядал да издигнат клада и да го изгорят.

Всичко било приготвено: кладата — близо до брега на Нил, Аброком — качен на нея, огънят — подпален под него. Тъкмо пламъците щели да се плъзнат по тялото му, той започнал, доколкото му стигали силите, да се моли на реката да го спаси от застигналото го нещастие.

И тогава Нил се развълнувал, водите залели кладата и изгасили пламъците. Присъстващите били смаяни от станалото и завели Аброком при наместника на Египет, разказали му за случилото се и за помощта на Нил. Удивен от чутото, наместникът наредил да го задържат в тъмницата, но да му се оказват всякакви грижи и внимание. „Така ще бъде — казал той, — докато не разберем кой е този човек и защо боговете го закрилят така.“

3. И тъй, Аброком бил в затвора. А Псамид, който бе купил Антия, решил да си замине у дома и започнал да се стяга за път. Налагало му се да пропътува през Горен Египет и да навлезе в Етиопия, където върлувала бандата на Хипотой. Всичко било готово: много камили и магарета, коне, натоварени с несметно количество злато, сребро, безброй одежди. Повел той и Антия.

А тя, след като минали Александрия и се озовали в Мемфис, застанала пред храма на Изидата и се замолила:

— О, най-велика богиньо, досега, обречена на теб, успявам да остана непорочна и чиста и да съхранявам брака си с Аброком неопетнен. Но занаяпред отивам при индийците — далеч от моя Ефес, далеч и от тленните останки на Аброком. Затова или спаси мен, клетницата, и ме върни при Аброком, ако е жив; или, ако ни е орисано да умрем далеч един от друг, направи така, че да остана вярна на мъртвия си съпруг.

Такава молитва отправила и продължила пътя си. Били преминали вече Копт, заизкачвали се по Етиопските планини и ето: Хипотой ги нападнал, убил Псамид и мнозина от хората му, заграбил имуществото му и пленил Антия. След като събрал плячката, я откарал в пещерата, определена от тях за хранилище на заграбените ценности. Натам повели и Антия. Тя не познала Хипотой, нито пък той — нея. Когато я запитал коя е и откъде, Антия не казала истината, а му отвърнала, че е тукашна — египтянка — и че името ѝ било Мемфитида.

4. И така, тя се намирала при Хипотой, в пещерата на разбойниците.

В това време наместникът на Египет изпратил да доведат Аброком и взел да го разпитва за неговата история. Чул разказа му и се трогнал от клетата му участ. Дал му пари и му обещал, че ще го върне в Ефес.

Аброком от все сърце му благодарил за спасението си, но го помолил за разрешение да потърси Антия.

Получил той много дарове, качил се на едно корабче и потеглил към Италия, за да се опита там да научи нещо за Антия.

А наместникът на Египет, разбрал истината за Аракс, изпратил да доведат Кино и я разпънал на кръст.

5. Докато Антия била в пещерата, в нея се влюбил един разбойник от охраната на име Анхиал. Този Анхиал бил от присъединилите се към Хипотой в Сирия, по произход от Лаодикия, ценен от Хипотой заради мъжеството и ловкостта му в разбойническия занаят. Влюбил се в нея и отначало се опитал да я склони с думи и ѝ казал, че наистина ще я притежава и ще помоли Хипотой да му я подари. Но тя всячески отказвала и нищо не било в състояние да я уплаши — нито пещерата, нито пленът, нито заканите на разбойника. Пазела се все още за Аброком, макар да го смятала за мъртъв, и често, когато успявала да остане насаме, се провиквала:

— Само на Аброком искам да остана жена, ако ще да умра, ако ще да изтърпя по-големи злини от тези, които съм изтърпяла.

Това измъчвало още повече Анхиал, а ежедневното съзерцаване на Антия изгаряло сърцето му и възпламенявало страстта му. И понеже не можел да издържа повече, опитал се да я насили. Една нощ, когато Хипотой отсъствувал заедно с бандата си, той се нахвърлил върху нея и понечил да я поругае. Антия, оказала се в непреодолима беда, изтеглила лежащия наблизо меч и намушкала Анхиал, като му нанесла смъртоносна рана; защото той се бил надвесил целият над нея, за да я прегръща и целува, когато тя замахнала и забила меча в гърдите му.

Така Анхиал получил заслуженото наказание за престъпната си страст. Антия се уплашила от извършеното и какви ли не мисли минавали през главата ѝ: ту да сложи край на живота си (но все още хранела надежда, че ще види Аброком), ту да избяга от пещерата (това пък било невъзможно — нито имало удобен път, нито пък водач за него). Затова решила да остане в пещерата и да понесе каквото бог ѝ прати.

6. Тя прекарала цялата нощ в безсъние, измъчвана от разни мисли. С настъпването на деня Хипотой с шайката си се върнал, всички видели убития Анхиал и до него Антия и веднага заподозрели какво се е случило. А като разпитали Антия, разбрали всичко.

Разгневени от станалото, те решили да отмъстят за умрелия си приятел. Надпреварвали се да предлагат какво ли не: един — да я убият и да я погребат заедно с Анхиал, друг — да я разпънат на кръст. А Хипотой, натъжен от смъртта на Анхиал, замислил срещу Антия още по-голямо наказание: заповядал да изкопаят голям и дълбок ров и да хвърлят в него девойката заедно с две кучета, за да изтърпи там достойно за престъплението си наказание.

Разбойниците изпълнили дадените разпореждания. Антия била доведена при рова, кучетата — също. Те били египетски — и бездруго огромни, а и страшни на вид. Хвърлили ги вътре и като наредили отгоре големи греди, засипали рова (а той бил недалеч от Нил), поставили разбойника Амфином да я охранява. Този Амфином още преди това бил запленил от Антия, а тогава я съжалявал повече от всякога и съчувствувал на злата ѝ участ. Мислел само как да продължи живота ѝ и да я предпази от свирепите кучета. Всеки ден отмествал положените върху рова греди и пускал вътре хляб, давал ѝ вода, а после насърчавал Антия да не се отчайва. Така кучетата, хранени от нея, не ѝ причинявали никакво зло, дори за кратко време станали кротки и се привързали към момичето. А Антия, потънала в размисли за живота и за сегашната си участ, нареждала:

— Ах, каква беда! Какво наказание ме сполетя?! Ров — тъмница, и тези кучета, затворени с мен, къде-къде по-благословни от разбойниците! Подложена съм на същите страдания като теб, мили ми Аброкоме! Та ти също бе в подобна беда: и ти бе в затвора, когато трябваше да се разделим в Тир. Но ако си още жив, за мене нищо не е страшно! Защото непременно един ден пак ще се намерим. Но ако теб те няма на този свят, напразно се стремя да съхраня живота си, напразно този — който и да е той — изпитва съжаление към мене, клетата.

Така си говорела Антия и непрекъснато ридаела. Оставала все тъй затворена заедно с кучетата в ямата, а Амфином всеки ден и нея утешавал, и кучетата укротявал, като им давал храна.

[1] *Лаодикия* — крайморски град в Сирия, основан от Селевк Никатор, съврем. град Латакия. — Б.пр. ↑

[2] ... *по времето на Менелай*... — според мита Менелай и Елена на връщане от Троя били отнесени в Египет и там преживели редица приключения. — Б.пр. ↑

[3] *Тива* — фараонски град в Горен Египет, бивша столица и култов център на Амон. — Б.пр. ↑

[4] *Леонтопол* — гръцко наименование на два града в Долен Египет, където били почитани божества с лъвско изображение и особено богиня Сахмет. — Б.пр. ↑

КНИГА ПЕТА

1. В това време Аброком, който бил отплавал от Египет, завършил пътуването си, но не пристигнал в Италия, защото вятърът отклонил кораба от правия път, отнесъл го в Сицилия и така той слязъл в големия и красив град Сиракуза. Озовал се там, Аброком решил да преброди острова и да търси някакви вести за Антия. Настанил се близо до морето при един старец рибар, който се наричал Егиалей. Той бил беден човек, чужденец^[1], и едва изкарвал прехраната си със своя занаят. Обаче на драго сърце дал подслон на Аброком, приел го като собствен син и се привързал твърде много към него. И както обикновено се случва при продължително съжителство, един ден Аброком му разказал за своите патила: описал му Антия, голямата им любов и прежеждията им. А Егиалей започнал да му разправя своя живот:

— Аз, драги ми синко — му казал той, — не съм сицилиец, а спартанец от Лакедемон. Произхождам от твърде могъщ род, бях и много богат. Когато бях млад (бях вече зачислен в списъците на ефебите^[2]), се влюбих силно в една девойка от моя град на име Телксиноя, която ми отвърна с взаимност. Веднъж, когато градът ни чествуваше празник, съпроводен с всенощно бдение, ние двамата, водени от един и същи бог, сляхме нашите тела и вкусихме насладата, заради която любовният копнеж ни бе събрал. Известно време се срещяхме тайно и често се кълняхме да бъдем заедно до гроб. Но нашето щастие без съмнение предизвика завистта на някой бог. Аз още бях ефеб, когато родителите на Телксиноя я обещаха за жена на някакъв местен младеж Андрокъл, който отдавна я обичал. В началото тя измисляше какви ли не предлози, за да отложи сватбата. Накрая успя да се срещне насаме с мен и двамата се условихме да напуснем заедно Лакедемон през нощта. Облякохме се като момчета, дори остригах косата на Телксиноя.

Та напуснали града в самата сватбена нощ, ние се отправихме към Аргос, после към Коринт, а оттам се качихме на кораб и

отплавахме към Сицилия.

Спартанците, узнали за нашето бягство, ни осъдили на смърт. А ние си живяхме тук, вярно — в лишения, но щастливи, и смятахме, че щом сме заедно, имаме всичко. И тук Телксиноя почина неотдавна, но не я погребях, а пазя тялото ѝ при мен, обсипвам я с целувки и живея с нея както някога.

Казал това и въвел Аброком във вътрешната стая, където му показал Телксиноя — тя била вече старица, но за Егиалей била все още някогашната красива девойка. Тялото ѝ било балсамирано по египетския обичай, който старецът добре познавал.

— Та с нея — казал, — дете мое Аброкоме, си говоря, лягам си, храня се; все едно, че е жива. И ако някой път се прибера от риболова уморен, тя е тази, която ме ободрява със своето присъствие. Защото за мен тя не е такава, каквато ти изглежда на теб сега. Аз я виждам, момчето ми, такава, каквато беше някога при бягството ни от Лакедемон. Пред очите ми е празникът с бдението, пред очите ми е срещата, когато ние уговоряхме бягството.

Не бил довършил Егиалей своя разказ, когато Аброком завикал и заплакал:

— О, най-злощастна от всички девойко, кога ще те намеря, пък ако ще и мъртва? Защото — ето! — за Егиалей бездиханното тяло на Телксиноя е утеха в живота и сега аз действително разбрах, че за истинската любов възрастта не е граница. А аз се скитам по земи и морета, но не съм успял дори да чуя нещичко за теб. О, зли прокоби! О, Аполоне, ти, който ни предвеща най-страшните беди! Смили се вече и прати обещания край на предсказанието!

2. И така Аброком, оплаквайки съдбата си, а Егиалей — утешавайки го, живеели в Сиракуза. Аброком дори понаучил нещо от рибарския занаят.

Междувременно Хипотой, който бил укрепил бандата си, решил да напусне Етиопия и да предприеме по-големи дела. Защото ограбването на отделни пътници не му изглеждало достатъчно; блазнали го набезите на цели села и градове. Та като събрал хората и натоварил всичко (а имал много впрегатен добитък и немалко камили), напуснал Етиопия, отправил се към Египет и Александрия, замислял

нови грабежи във Финикия и Сирия. А колкото до Антия, той мислел, че е вече мъртва. Но Амфином, който я пазел в ямата и бил все така силно влюбен, не можел да понесе раздялата поради привързаността си и поради надвисналата над нея беда. Затова той не последвал Хипотой, а незабелязан сред многобройната шайка, се укривил в някаква пещера, като си взел и необходимите припаси.

Когато настъпила нощта, хората на Хипотой се отправили към египетското село Арея с намерение да го опустошат. А Амфином отворил ямата, извел Антия и я заувещавал да не се отчайва. Но понеже тя била изпълнена със страх и подозрения, той се заклел в слънцето и в египетските богове да я уважава и пази чиста дотогава, докато самата тя не склони и не го пожелае. Клетвите на Амфином убедили Антия и тя го последвала. Заедно с тях тръгнали и кучетата, които се били привързали към нея и й били станали верни приятели.

Ето че пристигнали в Копт и решили да останат известно време там, докато бандата на Хипотой се отдалечи по пътя. Грижели се и за кучетата и не ги оставяли без храна.

Хората на Хипотой нападнали село Арея, където убили мнозина от жителите и опожарили къщите им, след което продължили своя път, но не по суша, а по Нил: събрали всички лодки от селата, през които минали, качили се на тях и отплавали към Схедия^[3]... Слезли и оттам покрай брега на Нил започнали да кръстосват останалата част от Египет.

3. Междувременно наместникът на Египет научил за случилото се в Арея и за бандата на Хипотой, а също, че идват от Етиопия. Подготвил многоброен отряд войници, назначил за техен началник един свой родственик на име Полиид — младеж с красива външност и храбър в действията си, и го изпратил срещу разбойниците.

Полиид повел отряда и пресрещнал бандата на Хипотой при Пелузий. Веднага се завързало сражение помежду им край брега на реката. Мнозина и от двете страни паднали в боя. Като настъпила нощта, разбойниците били обърнати в бягство и избити до един от войниците. Неколцина били пленени. Единствено Хипотой, захвърлил оръжието си, успял да се измъкне през нощта и пристигнал в Александрия. Той сварил да се укрие в града, качил се на някакъв

заминаващ кораб и отплавал. Неговото най-голямо желание било да отиде в Сицилия, защото смятал, че там най-добре би могъл да се укрие и да се прехранва; островът бил известен с това, че е голям и богат.

4. Полиид пък преценил, че не е достатъчна само победата над тези разбойници, с които влязъл в бой, но решил, че трябва да претършува и очисти Египет от тях с надеждата да открие Хипотой или някого от неговите хора.

Взел част от отряда си и пленените разбойници, за да му посочват другарите си, щом се натъкнат на някого от тях. Качил се нагоре по течението на Нил и започнал да претърсва градовете с намерението да стигне чак до Етиопия. Дошъл и в Копт, където били Антия и Амфином. Тя била вкъщи, но заловените бандити разпознали Амфином и го обадили на Полиид. Така той бил хванат и по време на разпита разказал случката с Антия. Полиид го изслушал, заповядал да я доведат и я запитал коя е и откъде. Тя не му казала истината, а излъгала, че е египтянка и че била заловена от разбойниците.

Междувременно Полиид, макар да имал жена в Александрия, бил обхванат от пламенна страст към Антия. Влюбен в нея, той се опитвал отначало да я склони с големи обещания. Но после, когато по пътя за Александрия те се спрели в Мемфис, Полиид се опитал да я насили. Но тя успяла да избяга, отишла в светилището на Изиди и паднала пред статуята ѝ.

— Повелително на Египет — започнала молитвата си тя, — спаси ме отново, както и досега много пъти си ми помагала. Нека и Полиид се смили над мен, след като благодарение на теб оставам чиста и непокътната за Аброком.

Полиид се страхувал от богинята, но в същото време обичал Антия и сърцето му се смилило от нейната зла участ. Приблизил се сам до храма и се закълел никога да не посяга на Антия или да я обиди с нещо, а да я пази чиста дотогава, докато тя пожелае; на него, влюбения, му стигало дори само да я гледа и да слуша гласа ѝ.

Антия повярвала на клетвите му и излязла от светилището. И понеже решили да останат три дена в Мемфис, за да отпочинат, тя отишла в храма на Апис^[4]. Той бил най-прочутият в Египет и богът

давал предсказания на всички желаещи. След като човек влезе в храма, отправя молитвите и пожеланията си към бога и излиза, а пред храма малките египтянчета, които са служители на бога, му предсказват бъдещето било в проза, било в мерена реч.

Влязла Антия в храма и паднала пред статуята на Апис.

— О, боже, ти, който най-много от всички богове обичаш хората — обърнала се към него тя. — Ти, който оказваш съчувствие на всички, дошли при теб! Съжали и мене, клетата, и ми дай вярно предсказание за участието на Аброком. Ако ще го видя пак, ако ще бъдем отново мъж и жена, ще остана жива. Но ако той е мъртъв, добре е и аз да напусна този мръсен и долен живот.

Казала това и излязла, обляна в сълзи. И в този миг децата, които си играели пред светилището, извикали в един глас:

Антия пак Аброком — своя мил съпруг — скоро ще срещне.

Чула това Антия и се зарадвала душата ѝ; благодарила на боговете, след което веднага заминала за Александрия.

5. Жената на Полиид обаче узнала, че мъжът ѝ води със себе си някаква млада пленница, в която е влюбен. Обезпокоена да не би той да предпочете чужденката пред нея, не казала нищо на Полиид, но започнала да обмисля как да си отмъсти на жената, която в нейните мисли застрашавала брака ѝ.

Полиид докладвал пред наместника на Египет за своите действия и после се завърнал в лагера да се заеме със задълженията си.

Докато той отсъствувал, Ренея (така се наричала жена му) пратила да доведат Антия, която се намирала в дома на Полиид, разкъсала ѝ дрехите, била я докато не загрозила тялото ѝ.

— Ах ти, мръснице! — викала тя. — Искаш да напакотиш на брака ми! Но напразни са били усилията ти да се харесаш на Полиид, защото тази красота не ще ти бъде от полза! Може би си успявала да хванеш в мрежите си някой и друг разбойник или да вкараш в леглото

си не едно или две пияни хлапета, но никога не ще имаш щастието да оскверниш ложето на Ренея!

Казала това, а после отрязала косите ѝ^[5], вързала я и я предала на някакъв свой верен роб на име Клит със заръката да я качи на кораб и да я отведе в Италия, където да я продаде на някой съдържател на публичен дом.

— Защото само по този начин, хубавелке — ѝ се изсмяла тя, — ще имаш възможност да уталожих своята ненаситност.

Повел Клит Антия, а тя, обляна в сълзи и разтърсвана от ридания, нареждаше:

— О, вероломна красота, и ти, прелестна хубост, която ми носиш само нещастия! Защо сте се вкопчили в мен и ме мъчите? Защо ми причинявате неизброим ми злини? Не са ли достатъчни гробовете, убийствата, оковите, разбойниците, а отгоре на всичко ще трябва да вляза и в публичен дом, където сводник ще ме принуди да погубя добродетелността си, която досега свято пазех за Аброком?!

Но, господарю — хвърлила се в нозете на Клит, — не ме води към такова ужасно отмъщение, по-добре ме убий със собствената си ръка! Не ще понеса сводник да ми бъде господар! Повярвай ми, приучена съм на въздържание и порядъчност.

Така го помолила тя и Клит се смилил над нея.

Докато тя пътувала към Италия, Полиид се върнал и Ренея му казала, че Антия избягала. И той, като имал предвид стореното от Антия дотогава, повярвал на жена си.

И тъй, Антия била отведена в Тарент, град в Италия. Но там Клит, боейки се да не изпълни заповедта на Ренея, продал момичето на някакъв сводник. А той, понеже срещнал красота, каквато никога преди не бил виждал, преценил, че девойката ще му донесе големи печалби. Оставил я няколко дни да се посъвземе от изтощението при пътуването и от изтезанията на Ренея.

Клит пък се завърнал в Александрия и осведомил Ренея какво е извършил.

6. Що се отнася до Хипотой, той приключил плаването си в Сицилия, но слязъл не в Сиракуза, а в Тавромений^[6], където търсел сгода да си набави храна.

А Аброком в Сиракуза, колкото повече времето минавало, толкова повече губел надежда, обхващало ГО все по-голямо отчаяние, че никога не ще намери Антия, нито че ще се върне по живо, по здраво в родината си. Затова решил да отплава от Сицилия и да премине в Италия, а оттам, ако не намери Антия, да предприеме печалното си завръщане в Ефес.

Междувременно родителите на Аброком и Антия, както и всички ефесци, били обхванати от дълбока скръб, понеже нито вестител се явявал от тях, нито писма. По всички краища на земята били разпратени хора, които да ги търсят. Накрая, обзети от отчаяние, налегнати от старост, родителите им, без да могат вече да понасят скръбта, си отишли от живота.

И така — Аброком се отправил по пътя за Италия.

Левкон и Рода, другарите по робия на Аброком и Антия, чийто господар в Ксант умрял и им оставил огромното си наследство, решили да отплават за Ефес: мислели, че техните млади господари са си вече там здрави и читави. А и бездруго достатъчно били вкусили от горчилките на живота в чужбина. Натоварили имуществото си на един кораб и заминали за Ефес. След няколко дена пристигнали в Родос. Там научили, че Аброком и Антия още не са се завърнали и че родителите им са починали. Затова решили да не се прибират в Ефес, а да останат известно време в Родос, докато научат нещо за господарите си.

7. След известно време сводникът, който купил Антия, наредил тя да застане пред публичния му дом. Нагиздил я с хубава дреха, накичил я с много злато и я накарал да се изправи пред вратите на дома.

Заплакала тя неудържимо.

— Горко ми, какви злочестини ме преследват — ридаела тя. — Нима не са ми достатъчни предишните беди: пленничеството, разбойниците, а отгоре на това ме принуждават да продавам тялото си. Ах ти, моя красота, ти си заслужила да бъдеш поругана! Какво си се заловила за мен така ненавреме?! Но защо ли само се вайкам, а не измисля някакво средство да спася моята чистота, която успях да съхраня до днес?!

Докато си говорела така, била заведена пред дома на сводника, който ту я успокоявал, ту я заплашвал.

Когато пристигнала и била изложена отпред, стекло се голямо множество хора, възхитени от нейната красота, а повечето и били готови да заплатят за похотта си. Антия, озовала се в безизходица, намерила начин да се спаси: паднала на земята, отпуснала тялото си и започнала да подражава на страдащите от т.нар. „божествена болест“^[7]. Присъстващите мъже били обхванати от съжаление и страх — похотливите им желаниа отстъпили и те се заели да се грижат за нея. А сводникът, разбирайки в каква беда е изпаднала и понеже помислил, че момичето действително е болно, я отнесъл в дома си, положил я върху едно легло и се заел да я лекува. Когато решил, че се е посъзвела, я запитал за причината на заболяването ѝ. А Антия му казала:

— Господарю, и по-рано исках да ти обясня за моето нещастие и да ти разкажа за случилото се с мен, но го скривах от срам. Ала сега нищо не ме спира — и бездруго вече си разбрал истината за мен.

Бях още дете, когато по време на един празник, съпроводен с нощно бдение, аз се заблудих и отдалечих от нашите и търсейки ги, достигнах до някакъв гроб на скоро починал мъж. И там неочаквано от гроба изскочи някакъв призрак и се опита да ме обладае. Аз побягнах и се развиках. Човекът беше ужасен на вид, но още по-голям страх всяваше гласът му. Накрая вече започна да се развиделява, той ме пусна, но ме удари по гърдите и ми кресна, че е вселил в мен тази болест. Та като започна оттогава, болестта ме държи и ме поразява всеки път по различен начин. Но, моля те, господарю, не ми се гневи, защото аз не съм виновна за това. Ще успееш да ме продадеш и няма да загубиш нищо от дадената за мен цена.

Изслушал я сводникът и се ядосал, но ѝ простил, понеже не по своя воля търпяла това.

8. И така, тя била лекувана у сводника от мнимата си болест.

А Аброком отплавал от Сицилия и се отправил към Италия, където пристигнал в Нукерий^[8]. Поради липса на средства бил затруднен какво да прави, но най-напред се заел да пообиколи насамнататам в търсене на Антия. Защото тя била смисълът на целия му

живот, а и причината за скиталчеството му. Като не я открил (нали момичето било в Тарент при сводника), се наел на работа при някакви каменари.

Работата била тежка за него, защото тялото му не било приучено, нито пък имал навика да се подлага на напрегнат и тежък труд. Чувствувал се зле и непрестанно оплаквал своята участ.

— Виж, Антия — казал той, — с какъв долен занаят се е заел твоят Аброком, на каква робия е подложил той своето тяло! О, ако имах някаква надежда, че ще те намеря и за в бъдеще ще живеем заедно, това щеше да ми бъде най-добрата утеха. Сега може би и аз, нещастникът, напразно и безполезно се мъча, а и ти си умряла някъде от копнеж по Аброком. Защото съм убеден, любима моя, че ти никога, даже и в смъртта си, не би ме забравила.

Така се жалвал и болезнено понасял трудностите той, а на Антия в Тарент ѝ се присънил сън: сторило ѝ се, че е с Аброком, че са красиви и двамата, че се е върнало времето, когато любовта им започвала. Но се появила някаква друга красавица и ѝ отмъкнала Аброком. Той крещял и я викал по име, додето тя не се събудила и видението ѝ не изчезнало. Едва съвзела се от съня, тя скокнала веднага и се разплакала, понеже взела видението за истина.

— Ах, каква беда! Аз и на всякакви мъки устоявам — нареждала тя, — и понасям, клетата, какви ли не нещастия, и изнамирам всевъзможни начини, които надминават женската изобретателност, за да запазя верността си към Аброком. А на теб може би вече друга жена ти харесва — тъкмо това ми разкриват сънищата. Ах, защо ли още живея? Защо ли се измъчвам? По-добре е да умра и да се отърва от това непристойно и отвратително робство. А Аброком, дори и да е престъпил клетвите си, дано боговете не го накажат за това! Може би го е извършил по принуда. Но за мен е добре да умра неопетнена.

Това нареждала през плач и търсела начин да свърши със себе си.

9. А перинтиецът Хипотой отначало живеел зле в Тавромений поради липса на средства. Но след като минало известно време, някаква старица се влюбила в него и той, притиснат от нуждата, се оженил за нея.

Не минало много време, и бабичката умряла, а той наследил голямо богатство и благосъстояние: многочислена свита от роби, одежди в изобилие и разкошна покъщнина. Но решил да отплава за Италия да си купи хубави слуги и слугини и онези предмети на разкоша, които биха подхождали на състоятелен мъж. А пък и непрестанно си спомнял за Аброком и се молел да го намери, понеже силно желаел да сподели с него живота и богатството си.

И така, той отплавал от Тавромений и пристигнал в Италия. Придружавало го едно сицилийско момче от благородно потекло, което се наричало Клистен и споделяло разкоша на Хипотой, тъй като било хубаво.

А сводникът, щом решил, че Антия е оздравяла, обмислял вече как да я продаде. Та повел я той към пазара и я изложил пред купувачите.

По това време Хипотой обикалял из град Тарент, търсейки да си купи нещо хубаво. Съзрял Антия и я познал. Бил изумен от случилото се и дълго размишлявал наум: „Не е ли тази девойката, която някога аз, за да я накажа за убийството на Анхиал, хвърлих в дълбока яма заедно с кръвожадни песове? Що за чудесия? Как ли се е спасила? Как е успяла да избяга от ямата? Какво е това невероятно избавление?“

Казал това и се приближил, уж че иска да я купи, застанал до нея и проговорил:

— Девойко, не си ли била някога в Египет? Не си ли попадала там на разбойници, не те ли е сполетявала някоя друга страхотия в онези земи? Каж ми, не бой се! Та аз те познавам!

Като чула за Египет и си припомнила за Анхиал, за разбойниците и за ямата, Антия изстенала и се разплакала, погледнала към Хипотой (но изобщо не го познала) и рекла:

— Много и страшни неща претеглих в Египет, страннико, който и да си, и от разбойници бях хваната. Но откъде знаеш ти за моите патила? И откъде, кажи ми, познаваш моя злочест живот? Наистина, аз изтърпях неща, достойни да бъдат разправяни и прославяни, но теб въобще не те познавам.

Изслушал я Хипотой и от думите ѝ още повече се убедил, че е тя. Замълчал си в момента, обаче я купил, отвел я при себе си. Там я увещавал да не се страхува, разкрил ѝ кой е, припомнил ѝ за случилото се в Египет и ѝ разказал за собственото си богатство и за бягството си

при разгрома на бандата. А пък тя му поискала прошка и му разправила, че е убила Анхиал, понеже се отнесъл неблагочестиво към нея, обяснила му за ямата и Амфином, както и за кротостта на кучетата и за избавлението си. Съжалил я Хипотой и повече не я разпитвал коя е, но от ежедневното общуване с девойката и той бил обзет от силна страст, желаел да я притежава и ѝ обещал мило и драго. Тя отначало му отказвала, като твърдяла, че не е достойна за господарската постеля. Но накрая, понеже Хипотой бил твърде настоятелен и нямало как вече да увърта, решила, че е по-добре да му разкрие всичко премълчано, отколкото да наруши обетите си към Аброком. Разказала му за любимия си, за Ефес, за любовта им, за клетвите им, за патилата им, за разбойниците и често избухвала в плач за Аброком.

А Хипотой, като чул, че това момиче е Антия — жената на най-скъпия му другар, я прегърнал, помолил я да не тъжи и ѝ разказал за приятелството си с Аброком.

И така, той я държал в дома си, без да ѝ додява, а я обграждал с всякакви грижи и внимание, достойни за обичта му към Аброком. А самият се заел да претърсва навсякъде, за да открие приятеля си.

10. А Аброком отначало се трудел непосилно в Нукерий, но накрая, понеже не можел повече да понася несгодите, решил да се качи на някой кораб и да отплава за Ефес. И така, една нощ той слязъл при морето, успял да се качи на някакъв заминаващ кораб и заплавал обратно към Сицилия, за да се отпрати оттам към Крит, после — към Кипър, а след това — към Родос, и оттам да се прибере в Ефес. Освен това се надявал, че по време на това дълго плаване би могъл да разбере нещо и за Антия. Макар и с малко средства, той отпътувал и първата спирка на кораба му била в Сицилия. Там разбрал, че неговият приятел Егиалей е умрял. След като му направил възлияния и дълго си поплакал, отново отпътувал, минал покрай Крит и се спрял в Кипър. Там останал няколко дена и след като се поклонил на великата богиня — покровителка на острова^[9], отплавал и пристигнал в Родос. Там се настанил недалеч от пристанището. Вече бил близо до Ефес и често го спохождали мисли за преживените опасности, за родината, за родителите, за Антия, за слугите. Въздъхнал дълбоко и си рекъл:

— Ах, какво нещастие! Ще се върна в Ефес сам и ще ме видят моите родители без Антия! Ето така ще завърша това безполезно плаване аз, клетникът, и ще има да разказвам за своите патила, на които може би не ще повярват, понеже нямам другар, който да ги потвърди.

Но смелост, Аброкоме! Като се прибереш в Ефес, живей още само толкова, колкото ще ти потрябва да направиш гроб за Антия, да я оплачеш, да ѝ направиш възлияния. И тогава не се колебай да потеглиш към нея.

Така си говорел и се скитал унил из града и понеже не знаел какво става с Антия, и понеже не му достигали средства.

А в това време Левкон и Рода, които се намирали в Родос, поднесли в светилището на Хелиос дар и го положили редом със златните доспехи, които му били посветили някога Антия и Аброком. Той представлявал стела^[10], надписана със златни букви в чест на Аброком и Антия; били изписани също имената на посветителите — Левкон и Рода. На тази стела се натъкнал Аброком, когато отишъл да се помоли на бога. Прочел я и разбрал кои са я издигнали, узнал колко предани нему са слугите му, видял и доспехите и започнал да ридае, приседнал до стелата.

— О, трижди нещастен аз! — занареждал той. — Идва краят на живота ми, а ето че се връщат спомените за моите злочестини: ето ги доспехите, които посветих заедно с Антия. Заедно с нея отплавах от Родос, а сега се връщам без нея! А ако тази стела е посвещението на нашите другари в неволята за щастieto на двама ни, какво ли ми е отредила съдбата сега, като съм сам-самин? Къде да открия тези, които са най-скъпи за сърцето ми?

Така нареждал и се жалвал той. А междувременно там се появили Левкон и Рода да се помолят както обикновено на бога. Видели те Аброком, седнал край стелата с очи, вперени в доспехите, но не го познали, а се зачудили кой ли е тоя, дето е приседнал край чужди дарения. Затова Левкон казал:

— Момче, какво искаш, та си седнал да се вайкаш и оплакваш край чужди дарове, които дори не те засягат? Какво те е грижа за тях? Какво общо имаш ти с написаното тук?

А Аброком му отговорил:

— За мене, за мене — клетия Аброком — са посвещенията на Левкон и Рода. След Антия аз именно тях най-много желая да видя.

Като чули това, Левкон и Рода загубили и ума, и дума. Но като се поокопитили, започнали малко по малко да го разпознават по външния вид, по гласа, по думите, по името на Антия, което той споменавал. Паднали те ничком пред краката му и заразказвали за своите прежеждия, за пътуването от Тир към Сирия, за гнева на Манто, за предаването им в нейните ръце, за това как били продадени в Ликия, за кончината на господаря им, за наследеното имущество и за пристигането им в Родос. Подхванали го и го повели към къщата, където били отседнали, предали му имуществото си и започнали да се грижат за него и да го лекуват, като при това го насърчавали да не пада духом. Но за него нямало нищо по-свидно от Антия и затова плачел за нея ден и нощ.

11. И така той се намирал в Родос заедно с придружителите си, като се съвещавал с тях какво ще прави занапред.

А Хипотой решил да отведе Антия от Италия в Ефес, за да я върне на родителите ѝ и покрай тях да научи нещо за Аброком. Затуй натоварил всичките си неща на голям ефески кораб и отплавал заедно с Антия, с която прекарал едно твърде приятно плаване.

След няколко дни пристигнал посред нощ в Родос, където се настанил близо до морето пои някаква старица на име Алтея. Отвел там и Антия. През онази нощ той си отдъхнал и отпочинал, а на другия ден започнал подготовката около отплаването. Но точно тогава започвал някакъв голям държавен празник, който родосци провеждали в чест на Хелиос. Имало и тържествено шествие, и жертвоприношение, и многолюдно участие на гражданите в празненствата. Там присъствували Левкон и Рода — не толкова за да вземат участие в празника, колкото да узнаят, ако могат, нещо за Антия.

И ето че Хипотой отишъл в светилището заедно с Антия. А тя, отправила поглед към посветителските дарове и обзета от спомени за миналото, казала:

— Хелиосе, ти, който наблюдаваш действията на всички хора, само мене, клетата, ме подминаваш! Някога в Родос в безмерното си

щастие аз ти оказах почитта си, жертвоприношения ти направих заедно с Аброком и бях много честита. А сега какво съм? Робиня, а не свободна, злостастна пленница, а не блажена любима! Завръщам се в Ефес сам-сама и ще се появя без Аброком пред близките си!

Така нареждаха, обляна в сълзи, и помолила Хипотой да ѝ разреши да си отреже косата и да я посвети на Хелиос, като пожелае нещо за Аброком. Хипотой ѝ позволил. Тя си отрязала плитките, докъдето можела, и като изчакала да дойде сгодно време — след като всички си отишли, поставила своето дарение и го надписала: **ЗА БЛАГОТО НА СЪПРУГА СИ АБРОКОМ АНТИЯ ОБРЕЧЕ КОСАТА СИ НА БОГА.** След като сторила това и отправила своите молитви към бога, тя си тръгнала заедно с Хипотой.

12. Левкон и Рода, които до този момент участвували в религиозното шествие, влезли в светилището и съзрели оброка; разчели имената на господарите си и отначало галели косата и дълго плакали така, като че ли виждали самата Антия. Накрая тръгнали да обикалят наоколо, дано успеят да открият и нея (те разчитали на това, че повечето родосци знаели имената на двамата съпрузи от предишното им посещение). Този ден те не намерили нищо, отишли си и разказали на Аброком за видяното в светилището. Объркала се душата му от неочакваната вест, но се обнадеждал, че ще открие Антия.

На следващия ден, понеже времето не било подходящо да отплават, Антия отново отишла с Хипотой в светилището, приседнала до даренията и започнала да плаче и въздиша. Не щеш ли, в това време влезли Левкон и Рода, които били оставили Аброком вкъщи, понеже се чувствувал отпаднал и унил от последните преживявания.

Влезли и видели Антия. Отначало обаче не я познали, но съпоставили всичко: любовта, сълзите, оброците, имената, външния вид. Така малко по малко я разпознали. Паднали на колене пред нея, без да могат и дума да продумат. А тя била учудена кои са и какво искат. Та нали не се надявала, че ще види някога Левкон и Рода. А те, като се посъвзели, казали:

— Господарко Антия, ние сме твоите слуги Левкон и Рода, които ти бяхме придружители в твоето пътешествие и в пленничеството ти

от разбойниците. Но каква съдба те води тук? Смелост, господарке, Аброком е жив, той е тук и те оплаква ден и нощ.

Изслушала ги Антия и онемяла от чутото. Полека-лека дошла на себе си, познала ги, прегърнала ги, целунала ги и поискала да ѝ разкажат по-подробно за Аброком.

13. Стекли се всички родосци, защото се разнесла вестта, че Антия и Аброком били намерени. Там бил и Хипотой. Левкон и Рода го познали, а и сам той си спомнил кои са те.

Всичко се нареждало чудесно, само дето Аброком още нищо не знаел. Затичали се те, както си били, към къщата. А той, като чул от някакъв родосец, че Антия се е намерила, завикал колкото му глас държи: „Антия!“ и хукнал като луд през града. И ето че при храма на Изида срещнал Антия и нейните спътници, съпровождани от множество родосци. Щом се видели един друг, двамата веднага се познали. Та нали точно за това копнеели душите им? Хвърлили се в прегръдките си и се свлекли прималели на земята. Едновременно ги вълнували най-различни чувства: удовлетворение, тъга, страх, спомен за миналото, опасения за бъдещето.

А тълпата родосци надала ликуващи викове и радостни възгласи и призовавайки великата богиня Изида, казвали: „Отново виждаме красавците Аброком и Антия!“

А двамата влюбени, като се посъвзели, станали и влезли в храма.

— Велика богиньо — казали, — благодарим ти за нашето спасение! С твоя помощ, о, прескъпа ни Изидо, ние отново се намерихме!

Преминали през свещения участък и се проснали пред олтара.

След това хората на Левкон ги отвели в къщата; Хипотой също си пренесъл нещата там. Така те били готови да отплават за Ефес. А този ден, докато извършвали жертвоприношенията и пирували, навсякъде се чували всевъзможни разкази — кой какво е претеглил и какво е направил. И гощавката се проточила, понеже двамата млади дълго време били разлъчени.

Когато вече настъпила нощта, всички си легнали кой където свари: Левкон и Рода, Хипотой и хубавият Клистен — момчето, което го придружило от Сицилия до Италия, а Антия си легнала с Аброком.

14. Когато всички заспали, дълбока тишина покрила къщата; Антия прегърнала Аброком и му каза през плач и сълзи:

— Съпруже мой, господарю мой! Най-сетне те намерих след толкова скитания по земи и морета, избавена и от заплахи на разбойници, и от коварства на пирати, и от унижения на сводници, и от тъмници, ями без изход, отрови, гробове. Но ето ме, аз съм до теб пак такава, душице моя свидна, господарю мой Аброкоме, каквато и някога, когато бях отведена от Тир към Сирия. Никой не успя да ме склони да съгреша: ни Мойрид в Сирия, ни Перилай в Киликия, нито пък в Египет Псамид и Полиид, нито Анхиал в Етиопия, нито пък господарят на проститутките в Тарент, но останах чиста за теб, след като приложих цялата си изобретателност и хитрост, за да съхраня непорочността си. Но дали и ти, Аброкоме, ми остана верен, или някоя друга хубавица ме засенчи? Или пък някоя насила те е принудила да забравиш клетвите й мен?

Така говорела и неспирно го целувала, а Аброком й казал:

— Кълна ти се в този тъй лелеян от нас ден, до който стигнахме след толкоз мъки, че нито девойка ми се е сторила красива, нито пък съм харесал друга някоя жена, че заварваш Аброком такъв, какъвто го остави в Тир в тъмницата.

15. С такива приказки те доказвали взаимната си вярност и лесно се убедили един друг — нали именно това желаели. А когато денят се сипнал, се качили на кораб, натоварили всичко и отплавали, изпроводени от всички родосци. Хипотой заминал с тях, взимайки всичките си богатства и любимеца си Клистен. Плаването траяло няколко дни, след което пристигнали в Ефес. А градът още преди това бил узнал за тяхното щастливо завръщане.

Щом слезли на сушата, те веднага се отправили към светилището на Артемида. Там произнесли много молитви и направили жертвоприношения, поставили много оброчни дарове, а също така посветили на богинята надпис, в който се описвало всичко, което били изпатели и което извършили.

След като направили това, те се прибрали в града, построили за родителите си (които вече били почнали от старост и отчаяние) великолепни гробници. А самите те прекарвали съвместния си живот честито като празник. Техните придружители Левкон и Рода им били другари във всичко. А и Хипотой решил да остане за в бъдеще в Ефес. По някое време отишъл в Лесбос и издигнал величествена гробница на Хиперант, а Клистен осиновил и така си живеел в Ефес заедно с Аброком и Антия.

[1] ... *Чужденец*... — в древна Гърция човек можел да се пресели от един град в друг, но загубвал политическите си права. Такива в Атина били метеките, а в Спарта — периеките. — Б.пр. ↑

[2] Вж. бел. 6. — Б.пр. ↑

[3] Тук текстът прекъсва. — Б.пр. ↑

[4] *Апис* — свещен бик у древните египтяни, възплъщение на бога Птах. Култов център — гр. Мемфис, където при храма на Птах се намирала резиденцията му и оракул, който врачувал по поведението на свещеното животно. След смъртта си бил обявяван за Озирис-Апис (оттам Серапис), балсамиран и погребван в огромни саркофази в Серапеума — големи катакомби в мемфиския некропол. — Б.пр. ↑

[5] ... *отрязала косите й*... — в античността режели косите на робините къси, за да се разпознават лесно. — Б.пр. ↑

[6] *Тавромений* — град в Сицилия, близо до Етна; сега Таормина. — Б.пр. ↑

[7] Т.е. епилепсия. — Б.пр. ↑

[8] *Нуцерий* — вероятно италиятският град Нуцерия. — Б.пр. ↑

[9] Т.е. Афродита, която според мита излязла от морската пяна край о. Кипър. — Б.пр. ↑

[10] *Стела* (гр. *stéle*) — каменен стълб или плоча с надпис или изображение, употребявани за надгробен паметник или за увековечаване на някое събитие. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.